

048/1

Α. Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φηλοσ

Η ΠΡΩΤΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

ΣΤΗ ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΡΑΒΑΚΟΥ
ΑΘΗΝΑ - 1945

Α.Σ.Κ.Ι. ΕΘΝ. ΒΙΒΛ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Αθήνα

ΣΤΙΣ 14 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ ΤΟΥ 1942
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ
ΔΙΝΟΥΝ ΑΥΤΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ
ΣΤΟ ΠΑΝΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ

«Εὖγε στοὺς ὑπερηφάνους δημοσίους
ὑπαλλήλους τῆς Ἑλλάδος. Ἄς συνεχί-
σουν καρτερικὰ τὸν πατριωτικὸν τους ἀ-
γῶνα ποὺ περιβάλλεται μὲ τὶς συμπά-
θειες τῶν Συμμάχων».

Ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ Λονδίνου
19 τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1942

ΟΜΟΛΟΓΗΜΕΝΑ

Τὸ βιβλιαράκι τοῦτο ἔρχεται σὴ δημοσιότητα χωρὶς ἀξιώσεις. Καθεαυτὸ δὲν εἶναι ἱστορικὸ χρονικόν. Εἶναι μιὰ ἀπλὴ ἱστορικὴ περιγραφή τῶν γεγονότων τῆς πρώτης ἀπεργίας σὴ δουλωμένη Εὐρώπη, χωρὶς ἰδιαίτερη φροντίδα ἐντονότερου χρωματισμοῦ τῶν περιστατικῶν. Ἡ περιγραφή ἀφήγησις στηρίχτηκε σὲ μαρτυρίες ἀξιόπιστες καὶ σὲ λιγοστὰ ὑπάρχοντα γραπτὰ κείμενα. Αὐτός, ἐξάλλου, ποὺ φρόντισε τὴ συλλογὴ τους, ἔζησεν ὁ ἴδιος τὰ περιστατικὰ τῆς ἀπεργίας. Σκοπός μου δὲν εἶναι ἡ λεπτομερειακὴ ἱστορικὴ ἔρευνα, μήτε ἡ κριτικὴ, καὶ πῶς πολὺ, ἡ ἀξιολόγησις τοῦ γεγονότος. Ὁ σκοπός καὶ διαφορετικὸς εἶναι καὶ περιορισμένος: νὰ πλουτισθῆ ἡ ἐθνικὴ παράδοσις καὶ νὰ ἐξαρθῆ ἡ ἐθνικὴ ἀντίστασις τῶν ἐλλήνων ὑπαλλήλων σὲ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς καὶ νὰ μὴ λησμονηθοῦνε καὶ πλαστογραφηθοῦνε μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου διαλεχτὲς σελίδες τοῦ ἐθνικοῦ μας ἔπους. Ὅσο γιὰ τὴ γλῶσσα χρησιμοποίησα τὴ γλῶσσα τοῦ Λαοῦ μας· ὡστόσο εἶναι ἀμφιβολὴ ἡ ἐπιτυχία μου. Οἱ ἀναγνώστες ἄς κρίνουν αὐστηρὰ τὴν ὅλη προσπάθειά μου.

Α. Κ. Δ.

Ἀθήνα, 10—V—1945

ΑΡΧΕΙΑ
ΕΥΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Α'. ΣΥΝΤΟΜΗ ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

1. Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΗ

Ἀρχές τοῦ 1942. Ὁ διεθνῆς ἐρίζοντας δὲν εἶναι παρήγορος γιὰ τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα. Ὁ ναζισμὸς-φασισμὸς φαίνεται κυρίαρχος σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπῃ. Στὸ βαρὺ του πέλμα στενάζουν ἑκατομμύρια σκλάβων λαῶν: τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἀλβανίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Νορβηγίας, τῆς Δανίας, τοῦ Βελγίου, τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῆς Ἑλλάδας, τῆς Ἑσθονίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Λιθουανίας, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Ρωσίας... Ἄλλες χῶρες, γοητευμένες καὶ σὺναμα φοβισμένες ἀπ' τὴν ἀναμφίβολες μεγάλες στρατιωτικὴς ἐπιτυχίες τοῦ Ἄξονα, δηλώνουν ὑποταγή, ποὺ στὴ γλῶσσα τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ἀνάγκης κημουπλασιέται μὲ τὴν λέξεις «φιλία» καὶ «συμμαχία»: Φιλλανδία, Οὐγγαρία, Ρουμανία,

Βουλγαρία. Ἡ κάθε μιὰ χωριστὰ κι' ὅλες μαζί ἐπιδιώκουνε τὴν πραγμάτωση, μὲ τὴν ἐνίσχυση τοῦ "Αξονα. «ἐθνικῶν βλέψεων»... "Άλλες πάλι μένουν αὐθδέτερες»: Ἡ Ἰσπανία κρατάει οὐδετερότητα ἔνοχη, ἡ Τουρκία φιλική πρὸς τὸν "Αξονα, ἡ Σουηδία τὸ ἴδιο, ἡ Ἑλβετία ἐπίσης τὸ ἴδιο... "Άφογη θὰ μπορούσε ἴσως νὰ χαρακτηρισθεῖ ἡ οὐδέτερη στάση τῆς Πορτογαλλίας, ἐξαιτίας τῆς γεωγραφικῆς της κυρίως θέσης καὶ τῶν οἰκονομικῶν της συμφερόντων — μολονότι τὸ ἐσωτερικό της καθεστῶς, μὲ τὸν Σαλαζάρ ἐπικεφαλῆς, συγγενεύει πρὸς τὸ χιτλερικό.

Οἱ σύμμαχοι δέχονται σκληρὰ τὰ πολεμικὰ πλήγματα ἀπὸ μέρος τοῦ "Αξονα — στὴν ξηρὰ, στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα. Ὁ γερμανικὸς στρατός, τὸ ναυτικό, ἡ «Λουφτβάφε» μὲ τὴν ἐνίσχυση (ποσοτικὴ καὶ τεχνικὴ παρὰ ποιοτικὴ) τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν δορυφόρων — ξέχωρα οἱ μισθοφορικὲς «ἐθελοντικὲς» ταξιαρχίαι τῶν ἀξονοδούλων καὶ οὐδετέρων — ἔχουνε στὸ ἐνεργητικό τους ἐπιτυχίαις σ' ὅλα τὰ πολεμικὰ θέατρα. Ἡ συνεχῆς προχώρηση, μέσα σὲ πολύνεκρες τιτάνειες μάχες, τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων στὸ Ἀνατολικὸ μέτωπο, ὅπου ὁ ἰσχυρότερος συμμαχικὸς στρατός, ὁ Σοβιετικὸς, βρίσκεται στὴν ἀνυπέβλητη ἀνάγκη νὰ περνάει ἀδιάκοπα ἀπ' τὴν ἀμυνα στὴν ἐπίθεση κι' ἀντίστροφα, ὑποχωρώντας στρατηγικὰ πρὸς ἀσφαλέστερα σημεῖα μελλοντικῆς νικηφόρας ἐξόρμησης κρατεῖ τὴν ὑφήλιο σὲ μιὰ ἀγωνιώδη ἀνησυχία γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ πολέμου στὸ μέτωπο τοῦτο. Οἱ πολεμικὲς, ἐξάλλου, ἀτυχίαις τῶν ἀγγλων στὸ μέτωπο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς (Κυρηναϊκὴ), ὅπου τὰ ἰταλογερμανικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Ρόμμελ, διαμφισβητοῦν ἐπιτυχῶς τὴν πρωτοβου-

λία στις επιχειρήσεις, αυξάνουνε τήν άγωνία και τήν άβεβαιότητα. Ο φοβερός υποβρυχιακός, τέλος, πόλεμος έχει αναπτυχθῆι σ' επικίνδυνο σημείο για τις συμμαχικές μεταφορές και τόν άεφοδιασμό.

Ἡ κατάσταση, από συμμαχικήν άποψη, δέν είναι καλύτερη στα υπόλοιπα μέτωπα (Κίνα Β. ρμανία. Είρηνικός κλπ.). Ο Ιαπωνικός πολεμικός μηχανισμός είναι ισχυρότατος. Στρατός μαχητικός, στόλος επίφοβος, αεροπορία αξιόμαχη. Ἡ Ἰαπωνία σημειώνει τις πρώτες μεγάλες επιτυχίες της σέ βάρος τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀγγλίας και τῆς Κίνας. Οἱ άξονικές Δυνάμεις φαινονται άκατάβλητες.

Ἡ έπαρση τῶν ναζίδων γίνεται θρασύτερη, πρωτόγονη. Οἱ στενοί συνεργάτες τοῦ Χίτλερ και συνυπεύθυνοι μ' αὐτόν για τήν άνθρωποσφαγή προεξοφλοῦνε τήν άξονική νίκη και τὸ θρίαμβο τοῦ φασισμού. Προσπαθοῦνε νά έκμεταλλευθοῦν ὅσο μποροῦνε τις στρατιωτικές επιτυχίες τοῦ Ἄξονα, ν' άπατήρουνε και νά πτοήσουνε, κατά πρώτο λόγο, τοὺς λαοὺς τῆς κατεχόμενης Εὐρώπης κι' έπειτα τὸ δικό τους τὸ λαό. Ο πόλεμος για αὐτοὺς έχει κριθῆι ὀρστικά. «Ἀπρόσβλητοι από στρατιωτικήν άποψη, έξασφαλισμένοι από οικονομικήν άποψη μποροῦμε νά οργανώσουμε πολιτικά τήν ἡπειρό μας σαν νά ζοῦμε σέ περίοδο εἰρηνική» — διακηρύσσει έπισημα ὁ ξετσιπωτος και φαιδρός ύπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Γ' Ράϊχ φόν Ρίμπεντροπ! Και λέγοντας «πολιτική ὀργάνωση» έννοοῦσε τή «νέα ευρωπαϊκή τάξη» υπό τήν ἡγεσία τοῦ Ἄξονα!

«Νέα ευρωπαϊκή τάξη». Ἀξίωση και ύποσχεση τῆς μεγαλύτερης σύγχρονης έγκληματικῆς φυσιογνωμίας. Ἀνεξίτηλο στίγμα για τήν πολιτισμένη ανθρωπότητα. Ἡ χιτλερική κατοχή τίποτα δέ σεβάστηκε

καὶ τίποτα δὲν ἄφησε στὴ θέση του. Ἡ ναζιστικὴ χολέρα ἀφάνισε τὸ πᾶν στὸ καταστροφικὸ πέρασμά της... «Νέα εὐρωπαϊκὴ τάξη»! Μ' αὐτὲς τὶς τρεῖς ἀθῶες λέξεις προσπάθησεν ὁ ἐχθρὸς νὰ κρύψει τὰ ἐγκληματικά του σχέδια ἀπ' τοὺς λαούς. Τὸ τέχνασμα ἔπρεπε νὰ μὴν ἀποτύχει. Οἱ πολεμικὲς ἀνάγκες τῶν ναζιδῶν καὶ τὰ συμφέροντά τους βιάζον. Οἱ λαοὶ ὀφείλουν νὰ πιστέψουνε τῇ «νέᾳ τάξῃ» τοῦ μ ε λ λ ο ν τ ο ς. Ἄν πιστέψουνε, θὰ τὰ δόσουν ὄλα, δουλειὰ καὶ ζωὴ, πατρίδα καὶ τιμὴ, γιὰ τὴ νίκη καὶ τὸ θρίαμβο τῆς φασιστικῆς τυραννίδας. Ἄν ὄχι... ἄργά ἢ γρήγορα, θὰ ξεσποῦσεν ἡ ἐθνικὴ ἀντίδραση, ὁ ἐθνικοαπελευθερωτικὸς ἀγῶνας ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ποὺ διψοῦσανε τὸ ξεσκλάβωμά τους...

Τοῖα ὀπλα—μέσα, διάλεξεν ὁ κατακτητής, γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του. Τὴν π ε ῖ ν α, ὕπουλη, συστηματικὴ, ἐπιστημονικὴ. Ἀποτέλεσμα, ἡ ἐξαθλίωση. Τὴν τ ρ ο μ ο κ ρ α τ ῖ α, ἄγρια, πολύμορφη, ἀπεριόριστη. Ἀποτέλεσμα, ὁ φόβος. Τὴν π ρ ο π α γ ᾶ ν δ α, πολύτροπη (τύπος βχδιόφωνο, δουλῆς, κινηματογράφος, θέατρο κλπ) καὶ ἠθικὰ ἀχλίωτη (ἐκβιασμοί, χρηματισμὸς κλπ). Ἀποτέλεσμα, ἡ ἀμφιβολία, ἡ σύγχυση, ἡ ἀλλαξοπιστία, ἡ προδοσία. Ποιέ, σὲ καμμιά περίπτωσι, δὲ θὰ μποροῦσε νὰ σταθεῖ ἐθνικὸ φρόνημα καὶ διάθεσις ἀγωνιστικὴ, συνεπῶς ἐθνικὴ ἀντίστασις, σὲ βᾶθρο ἐξαθλίωσις, φόβου καὶ ἀμφιβολίας. Ὁ ἐχθρὸς εἶχε σχέδιο πραγματικὰ δαιμονικόν. Μὰ τὸ σχέδιό του θὰ ναυαγοῦσε, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ κατάλληλο ὄργανο, ποὺ θ' ἀναλάμβανε ὕπουλα τὴν πραγματάωσή του. Τὸ ὄργανο αὐτὸ κατασκευάστηκε εὐκόλα. Σὲ κάθε ὑπόδουλη χώρα ἕνας ἕσμο ς ἀνθρώπων χωρὶς ψυχὴ, χω

ρίς ἔθνικὴ συνείδηση, χωρὶς ἔντροπή, προσφέρθηκε πρόθυμα καὶ δουρικᾶ σιτῇ διάθεση τοῦ κατακτητῆ. Ἐπὶ ἐδῶ ἔχουνε τὴν προέλευσίν τους οἱ «ἐπιχώριες» κυβερνήσεις τῆς Κατοχῆς καὶ οἱ λογιῆς λογιῆς ὑποτακτικοὶ καὶ συνεργάτες τῶν ἐπιδρομέων.

Τὴν περίοδο τούτη ἢ ὀργάνωση τῆς ἔθνικῆς ἀντίστασης σιτῇ διάφορες χῶρες βρίσκειται σιτᾶ πρῶτα βήματά της. Οἱ δυσκολίες εἶναι τεράστιες. Οἱ σκλάβοι λαοὶ μόλις ἀρχίζουν νὰ ξεμουδιάζουν... Ὁ συμμαχικὸς πολεμικὸς ἀγῶνας περνᾶει τὴν ὀξύτερη, τὴν κρισιμότερη φάση του. Οἱ λαοὶ ὁμῶς, μέσα σιτῇ ἀνείπωτη μαύρη σκλαβιά, ποῦ σκεπάζει ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη τὴν Εὐρώπη, ἀρχίζουν νὰ ἐλπίζουν, νὰ πιστεύουν, νὰ ἀτενίζουν σιτᾶ ἄπειρο τὴ συμμαχικὴ Νίκη...

2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἀπρίλης τοῦ 1942. Πλησιάζει νὰ κλείσει χρόνος ἀπὸ τότε ποῦ ἡ μικρὴ καὶ φτωχὴ Ἑλλάδα, δοξασμένη γιὰ τὴν αὐτοθυσία καὶ τὴν ἡρωϊκὴ της ἀντίσταση, ἔχασε τὴν ἔθνικὴ της ἀνεξαρτησία. Οἱ ναζίδες ἀνοίξαν σιτᾶ ὁδόν. Ἀκολούθησαν ἀδιάντροπα οἱ νικημένοι Ἴταλοι τοῦ Μουσολίνι. Τρίτος ἐχθρὸς, γείτονας αὐτός, δῆμιος, ἐμπρησιτῆς καὶ βάρβαρος χωρὶς τὸν ὁμοίό του, ὁ βουλγάρικος φασισμὸς, χτύπησε πσιτῶπλατα τὴν ἀφοπλισμένη καὶ ῥημαγμένη Πατρίδα. Κάποιοι ἄλλοι γείτονες, οἱ ἀρβανίτες, δὲν «κιοτέψαν» τούτη τὴ φορὰ καὶ ῥίχτηκαν κι' αὐτοὶ γιὰ μερτικόν... Κι' ἀκόμα ἄλλοι, δικοὶ μας αὐτοὶ, ἔλληνες, οἱ κουτσόβλαχοι, ἀσημονούσανε καὶ τρομοκρατούσανε τὸν πληθυσμό, διεκδικώντας ξέχωρο, «αὐτονομο» καθῶς τὸ λέγανε, κράτος!

Ὅλες αὐτὲς τῇς ἀθλιότητες τῇς ἔθλεπε καὶ τῇς κα-

μάρωνε ἡ ἐλέφ Κατοχῆς ψευτοκυβέρνηση τοῦ στρατη-
γοῦ Τσολάκογλου (μὲ συνυπεύθυνον πανυπουργὸν τὸ
γιατρὸν καὶ πολιτευτὴ Θεσσαλονίκης Σωτήρη Γκοτζα-
μάνη). Ὅπως ἦταν φυσικό, ἡ κυβέρνηση τούτη στά-
θηκε ἀπαρχῆς μέχρι τέλους, ὄργανο τῶν κατακτη-
τῶν. Ἀλλιῶς δὲν ἦταν ἀνεκτὴ. Μέσα σ' ἓνα χρόνο ἡ
Ἑλλάδα ἔχασε τὴν ἐθνικὴν καὶ ἐδαφικὴν τῆς ἐνότητα.
Κομματιάστηκε καὶ μοιράστηκε στοὺς γερμανοὺς (Κρή-
τη), στοὺς ἰταλοὺς (νησιά), στοὺς βουλγάρους (Μακε-
δονία—Θράκη) καὶ στοὺς ἀρβανίτες (Βόρειος Ἡπει-
ρος). Οἱ κουτσόβλαχοι τῆς Θεσσαλίας ζητούσανε κι'
αὐτοὶ... αὐτονομία. Ἡ οἰκονομικὴ τῆς ὑπόστασις ἔπαθεν
ἀπερίγραπτη ἐξάρθρωση. Ὅλος γενικὰ ὁ ἐθνικὸς
πλοῦτος καταληστεύθηκε καὶ δὲν ἔμεινε τίποτα, ἀπο-
λύτως τίποτα, γιὰ τὸ δύστυχο λαό. Ἡ μαύρη ἀγορὰ
καὶ τὸ πληθωρικὸ χαρτονομισμα, ποὺ ἀντικατέστησε
τὸ στρατιωτικὸ μάρκο καὶ τὴ λιρέττα, δημιούργησαν
ἓνα φαῦλο κύκλο τιμῶν ἀγορᾶς καὶ πώλησις. Τὸ πρό-
βλημα τῆς στοιχειώδους διατροφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ
λαοῦ ἦταν ὁ καθημερινὸς βραχνάς. Βασικὲς τροφές,
σὰν τὸ ψωμί, τὸ λάδι, τὴν ἐλιά, τὰ ὀσπρία, τὰ ζυμα-
ρικά, δὲν ὑπῆρχανε πρᾶς μόνον σὲ μερικὲς ποσοτητες,
σὲ εἰδικὲς μαυραγοριτικὲς κρυψῶνες καὶ σὲ τιμὲς ἀ-
πρόσιτες. Γιὰ ζωϊκὲς τροφές δὲ μπορούσε νὰ γίνει σο-
βαρὸς λόγος. Ὑπῆρχανε, βέβαια, γιὰ ὀρισμένους ἔμως
καταναλωτές.

Ὁ Geoffrey Lapage, ἀγγλὸς παρασιτολόγος στὸ Ἰνστιτοῦτο
Παθολογίας τῶν Ζῴων τοῦ Cambridge δημοσίευσε στὸ
«Time and Tide» τοῦ Λονδίνου ἓνα ἐνδιαφέρον ἄρθρο
γιὰ τὸν ὑποσιτισμὸν στὴν Εὐρώπη. Ἀποσποῦμε τὴν ἐξῆς
περικοπὴν ποὺ ἀναφέρεται στὴν Ἑλλάδα: «Κατὰ τὴν διάρ-
κειαν τῆς δευτέρας περιόδου, τῆς τραγικῆς περιόδου ποὺ

κράτησε ως τὸ τέλος τοῦ Μάρτη 1942, ἡ επίσημη καθημερινὴ μερίδα ψωμοῦ ἦταν περίπου 30 δράμια. Γινόταν ἀπὸ μπομπότα. (Σημ. δική μας: οἱ εἰδικοί λέγουν πὼς ἦταν κι' ἀπὸ ξυλάλευρο!) καὶ ἡ διανομὴ δὲν ἦταν πάντοτε ἐξασφαλισμένη. Τὰ σουσίτια στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ ἔτρεφαν περίπου τὰ 3/4 τοῦ πληθυσμοῦ, δὲ μπορούσαν ὁμως νὰ ἐξασφαλίσουνε πάνω ἀπὸ 400 ἢ 500 θερμίδες. Γιὰ τὰ μωρὰ ἡ μερίδα ἦταν περίπου 15 δράμια ρύζι τῆ βδομάδα. Γάλα ἦταν σχεδὸν ἀδύνατο νὰ προμηθευθεῖ κανεὶς. Μιὰ ἔρευνα γιὰ τὸν Μάρτη 1942 ποὺ δημοσίευσε ἡ Διεθνὴς Ἑνωσὴ Παιδικῆς Ὑγιεινῆς ἀναφέρει, πὼς δὲν ἦταν διόλου σπάνιο νὰ βλέπει κανεὶς γυναῖκες μὲ πεθαμένα ἢ ἐτοιμοθάνατα παιδάκια στὴν ἀγκαλιά τους, κι' ἀκόμα νὰ βλέπει παιδιά νὰ ψάχνουν ἀπορρίματα καὶ νὰ διεκδικοῦνε τὸ σκουπίδια ἀπ' τοὺς σκύλους. Ἡ θνησιμότητα δεκαπλασιάστηκε. Ὁ ἐλληνικὸς, ὁ σουηδικὸς, ὁ Διεθνὴς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς πολέμησανε μὲ θάρρος τὴ συμφορὰ, καὶ οἱ κυβερνήσεις τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῶν Ἐνωμένων Πολιτειῶν ἔστειλαν φορτία τροφίμων καὶ φαρμάκων. Κατὰ τὴν τρίτη περίοδο ποὺ βίασταξε ὡς τὸ Δεκέμβρη 1942, ὁ λιμὸς μετριάστηκε λίγο>.

Μὲ δυὸ λόγια τούτη τὴν περίοδο ὁ ἐλληνικὸς λαὸς λιμοκτονοῦσε. Ἀποτέλεσμα, ἡ καταπληκτικὴ αὐξηση τῆς θνησιμότητας. Πρὶν ὁμως ἀπ' τὸ θάνατο ἔχουμε τίς ἀρρώστειες, τὴ φθίση, τὸν τύφο, τὴν ἐλονοσία, τὴ δυσεντερία, τὸν ραχιτισμό, τὴν ἀναιμία... Οἱ ἀρρώστειες αὐτές, καὶ πολλὲς ἄλλες, μπορεῖ νὰ μὴν ὀδηγήσαν ἀμεσα στὸ θάνατο, ὀδηγοῦσαν ὁμως στὸν ἐκφυλισμό, στὴν ἐκμηδένιση τῆς φυλῆς. Ὁ ὕπουλος αὐτὸς κίνδυνος, ποὺ πρωτοφάνηκε τὸ 41, μεγάλωσε πιὸ πολὺ τὸ 42.

3. Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Τὰ δραματικὰ γεγονότα τῆς παράδοσης τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ἀπ' τοὺς στρατιωτικούς του ἡγέτες, ἡ

έντονη φιλοαξονική προπαγάνδα, ή απόκρυψη άπ' τὸ λαὸ τῶν ἐγκλημάτων τῆς ἰταλο - γερμανο - βουλγάρικης κτηνωδίας σὲ βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀκεραιότητος καὶ ἀνεξαρτησίας, ή ἀναδουλειά, ή φτώχεια, ή προσφυγιά, ή μαύρη ἀγορά, ή τρομοκρατία, ή πείνα σὲ συνδυασμὸ μὲ τίς ἀλλεπάλληλες στρατιωτικὲς ἐπιτυχίες τοῦ "Αξονα ἐπέδρασαν ἀνάλογα στὸν κουρασμένο άπ' τὸν ἄνισο καὶ τραχὺ πόλεμο τῶν ἁλβανικῶν βουνῶν κι' ἀπελπισμένο άπ' τὴν ἔλθασή του ἑλληνικὸ λαό. Νικητῆς αὐτός, ἔδλεπε τοὺς νικημένους νὰ εἶναι κυρίαρχοι στὸν τόπο του, νὰ διατάζουν, ν' ἀρπάζουνε, νὰ σκοτώνουνε, νὰ ρημάζουνε τὰ πάντα. Οἱ ὀμαδικὲς σφαγὲς τῶν ἡρώων καὶ τῶν ἡρωϊδῶν τῆς μαρτυρικῆς Κρήτης ἔγιναν θρύλος. Σιγά - σιγά, ή τραγικὴ πραγματικότητα ἔσβησε τὴ θλίψη, τὴν ἀπόγνωση καὶ τίς πλαδαρὲς καὶ ψυχοφθόρες αὐταπάτες, ποὺ έντεχνα σκορποῦσαν οἱ πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ «ἑλληνικὴ» κυβέρνηση τοῦ στρατηγοῦ Τζολάκονγλου ἀπογυμνώθηκε στὰ μάτια τοῦ λαοῦ σὰν ὄργανο τῶν ναζιδῶν - φασιστῶν. Οἱ νίκες τοῦ "Αξονα πικραίνουν βαθειὰ τὸν ὑπόδουλο λαό. Δέν τὸν ἀπογοητεύουν ὁμως σὰν πρῶτα. Τὸν ταλαιπωροῦν μόνο οἱ στενόχωρες σκέψεις, τὰ «ὑπὲρ» καὶ τὰ «κατὰ». Τὸ μῖσος του ἐνάντια στὸ ναζισμό ὀλοένα ὀρθώνεται πιὸ σκληρό. Τὰ πανιασμένα πρόσωπα κινεῦνται παντοῦ βουβὰ κι' ἐκφραστικὰ, μὲ τὴν περιφρόνηση καὶ τὸ μῖσος στὰ χεῖλη. Τὸ ἔδαφος τῆς ἐθνικῆς ἀντίστασης ἀρχίζει νὰ λιπαίνεται πλούσια...

Οἱ προσπάθειες, στίς ἀρχὲς τοῦ 42, γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς ἐθνικῆς ἀντίστασης καρποφοροῦν. Δραστήριοι καὶ ἐκλεκτοὶ πατριῶτες, οἱ σύγχρονοι αὐτοὶ «φιλικοὶ ἑταῖροι», ἀκολουθοῦνε πιστὰ τ' ἀχνάρια

τῶν διαλεχτῶν πρωτεργατῶν τῆς ἐποποιΐας τοῦ 21.
Ἐπιμονή κι' αὐτοθυσία. Ὀργανωτικὸς μόχθος, ταλαι-
πωρίες, κίνδυνοι, ἀπογοητεύσεις, ἐλπίδες, πίστη...
Τὰ κύτταρα τῶν ὀργανώσεων σχηματίζονται στὴν
ἀρχὴ συνωμοτικὰ κι' ἀργότερα θαρρετὰ. Οἱ δυσκολίες
φέρνουν τὸν ἴλιγγο. Ἡ διαφώτιση, ἔντυπη καὶ προφο-
ρικὴ, ξεδιαλύνει τὴ σύγχυση, τονώνει τὶς ἐλπίδες, φυ-
γαδεύει τὴν ἀπογοήτευση, σπάζει τὴν ἐχθρικὴ προ-
παγάνδα. Ἀρθρονα καὶ πολυτελεῖ τὰ ἔντυπα τῶν ἐχ-
θρῶν, ντόπιων καὶ ξένων, προκαλοῦνε τὴν ὑποψία.
Κάτι ἄλλα ἔντυπα, φτωχὰ στὴν ἐμφάνιση, τὰ μικρού-
τσικα «δελτία», οἱ προκηρυξοῦλες, κάποιες νῆανες ἐφη-
μερίδες, ὅλα χειρόγραφα, δακτυλογραφημένα, πολυ-
γραφημένα, σπάνια τυπωμένα, κυκλοφοροῦν ἀνάρπα-
στα ἀπὸ χέρι ἐν χέρι μὲ καρδιοχτύπι... Μήπως: ...
Ὁ φόβος τοῦ ἐθνοπροδότη σκοοπάει τὴν ἀγω-
νία... Τότες ἀκόμα τὸ κίνημα τῆς ἐθνικῆς ἀντίστα-
σης βρισκότανε σ' ἐμβρυώδη κατάστασι.

Β'. Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

1. ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Ἡ νεοελληνικὴ πραγματικότητα ἀποκάλυψε μιὰν ἀλήθεια, ὀλωσδιόλου ἱστορικὴ. Τὰ πολιτικὰ ὄργανα τοῦ κράτους, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, δὲν κατόρθωσαν ὡς σήμερα ν' ἀποκτήσουνε στοιχειώδη οἰκονομικὴν ἐπάρκεια. Εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν μισθοδίαιτοι. Ἀπ' τὴ σύστασή του τὸ ἐλληνικὸ κράτος δὲ θέλησε ν' ἀντιμετωπίσει μὲ δική του πρωτοβουλία τὸ ὑπαλληλικὸ ζήτημα. γι' αὐτό, πολὺ συχνά, βρίσκεται σ' ἀντιδικία μὲ τὰ ὄργανά του. Ἀπειρες φορές οἱ πολιτικοὶ του ἐκπρόσωποι βρέθησαν στὴ δύσκολη, πραγματικά, θέση νὰ ὁμολογήσουνε τὸ ἀπαράγραπτο χρέος τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους της κι' ἄλλες τόσες φορές δοθήκανε παχυλές ὑποσχέσεις γιὰ τὴν

ἐκπλήρωση τοῦ χρέους αὐτοῦ. Ὅμως τὸ χρέος ἔμεινε
καὶ μένει ἀνεκπλήρωτο.*

Ἡ τετραχρονη περίοδος τῆς Δικτατορίας χειροτέ-
ρευσε τὴν θέσιν τῶν ὑπαλλήλων Ὁ τελευταῖος τῆς ὑ-
πουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ἀνδρέας Αποστολίδης ἦ-
ταν ὁ μανιακὸς διώκτης τοῦ ὑπαλληλικοῦ κόσμου.

... Ὅταν ἡ νόμιμη βασιλικὴ κυβέρνησις τοῦ
Τσουδεροῦ—μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν στρατηγῶν τῆς
στὸν ἐχθρὸν—ἐγκατέλειπε τὴν πρωτεύουσα γιὰ νὰ ζη-
τήσῃ προσωρινὸ καταφύγιον εἰς τὴν Κρήτην ἄφησε πίσω
τῆς τοὺς κρατικούς ὑπαλλήλους σὲ μιὰ κατάστασιν
μεγάλῃς οἰκονομικῆς δυσχέρειας. Ἀπὸ ἐπιπολαιό-
τητα, ἢ κακοῦς ὑπολογισμοῦς ἢ ἀδιαφορίας, ἀπέφυγε,
πρὶν φύγει, νὰ βοηθήσῃ τοὺς ὑπαλλήλους, καὶ τοὺς
ἄλλους μισθωτοῦς, μὲ οἰκονομικὰς ἐκτακτὰς ἐνισχύ-
σεις (δάνεια καὶ προκαταβολὰς μισθῶν). Οἱ πασχαλι-
νὲς γιορτὲς καὶ οἱ τοτινὲς περιστάσεις λόγῳ τῶν ρα-
γδαίων γεγονότων ἦταν ἓνα σοβαρὸ πρόσχημα. Ἡ
ἐνίσχυσις αὐτὴ θ' ἀποτελοῦσε μιὰ πολιτικὴ πράξις
γενναία καὶ τολμηρὴ καὶ κάτι περισσότερον· μιὰ πράξις
ἐθνικὴ. Ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ θ' ἔδινε τὴν δυνατότητα σὲ
δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες χιλιάδες οἰκογένειαις ν' ἀπορ-

* Κάποτε —τὸ 1923— γνωστὸς πολιτευτὴς καὶ ἄξιος νο-
μομαθὴς ἔφερε εἰς τὴν δημοσιότητα μὲ τὸ ὄξυ ὕψος τοῦ μερικῆς
πικρῆς γιὰ τὴν Πολιτεία ἀλήθειαι. «Οἰουδήποτε ἄλλου κρά-
τους—ἔγραφε τότε εἰς τὴν «Ἑνωσι» ὁ κ. Ἀλ.
Βαμβέτσος—ὁ ὑπαλληλικὸς ὀργανισμὸς, εἰς τὸν ὅποιον
θὰ παρουσιάζοντο τοιαῦτα συμπτώματα θὰ εὑρίσκετο ἐν πλή-
ρει ἀποσυνθέσει. Τὸ ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη ἑλληνικὸν κράτος πα-
ρὰ πάντα ταῦτα εἶναι εἰς τιμὴν τοῦ ἥρωος καὶ μάρτυρος ἑλ-
ληνος δημοσίου ὑπαλλήλου, τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι τὸ μικρότε-
ρον προσόν, ὅτι ἄνευ συνδρομῆς τοῦ κράτους προσπαθεῖ νὰ
βελτιώσῃ καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὰς ἐλλείψεις».

ροφήσουν ἀπὸ τὴν ὑπερπλουτισμένη ἀγορὰ τεράστιες ποσοτητες ἐμπορευμάτων ἀμεσης χρήσης (τρόφιμα, εἴδη νοικοκυριοῦ, ὑπόδυσης, ρουχισμοῦ κλπ.) κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη θὰ λιγότευε τὸ διαθέσιμο ἐμπόρευμα, πού, σὲ λίγες μέρες ἀργότερα, λεηλατήθηκε, κυριολεκτικά, ἀπὸ τοὺς ἐπιδρομεῖς φασίστες μὲ τὴ ληστρική μέθοδο τῶν δισεκατομμυρίων ψευτοχαρτονομισμάτων κατοχῆς (μάρκων καὶ λιρεττῶν) ποὺ κατακλύσανε τὴν Ελλάδα. Μὰ ἡ κυβέρονηση, καὶ στὴν ἀναγκαστική φυγή της, ἔτρεμε μήπως καταλήξουμε καὶ τότε στὸν πληθωρισμό!.. Ἔτσι ἡ ἑλληνική ἀγορὰ, γιὰ νὰ μὴ ξεπέσει τάχα ἡ δραχμὴ, βρέθηκε στὴν εὐχάριστη θέση νὰ ὑπερκαλύψει ὅλες τὶς ἀνάγκες, ὅλη τὴ γύμνια κι' ὅλες τὶς λιχουδιές ἀμέτρητων γαζιδῶν—φασιστῶν, ποὺ περνοῦσαν, ἀστεῖρευτα, μῆνες καὶ χρόνια—τέσσερα χρόνια! — πειρατὲς τῆς στεριάς σὲ κουρσεμένη χώρα...

Ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες τῆς σκλαβιάς ἡ ἄτυχη δραχμὴ μας πῆρε τὸν κατήφορο. Ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα, τὸ κόστος τῆς ζωῆς ἀνέβαινε. Σ' ὅλες τὶς σχέσεις ἄρχισε μιὰ μικρὴ ἢ μεγάλη προσπάθεια προσαρμογῆς. Τὸ ὑπαλληλικὸ ὅμως μισθολόγιο ἀποτέλεσεν ἐξαίρεση καὶ κρατήθηκε στὸ προπολεμικὸ ἐπίπεδο ἐπὶ τρεῖς μῆνες! Μόλις τὸν Αὐγούστο μῆνα τοῦ 41 δόθηκε ἓνα μικρὸ ἐπίδομα πάνω στὸ μισθὸ κι' ἀργότερα ἐγκαινιάστηκε ἡ πληρωμὴ τοῦ μισθοῦ ἀνὰ 20 ἡμέρα (ποὺ σήμαινε νέα μικρὴ αὐξηση). Ταυτόχρονα ἰδρύθηκαν ὑπαλληλικοὶ συνεταξιοματῆς, ποὺ δὲν κατορθώσανε ν' ἀναπτύξουν εὐρύτερη δράση ἀπὸ ἔλλειψη κεφαλαίων καὶ κρατικῆς προστασίας.

Ἡ κατάσταση ὅλων γενικὰ τῶν μισθωτῶν καὶ τῶν συνταξιούχων ἔγινε δραματική. Ἰδιαίτερα οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, δουλεύοντας πειθαρχημένα κι' ἀξιόπρεπα,

έφθασαν στο έσχατο κατάντημα οίκονομικής άνέχειας και πείνας. Αντιμετωπίζοντας τόρα μιάν άπίθανη όσο και φρικτή κατάσταση οί ύπάλληλοι καταφύγανε σέ δυο «λύσεις». Όσοι μπορούσαν—οί έργένηδες κυρίως—έφευγαν για τίς έπαρχίες, όπου έλπίζανε σέ μιιά καλύτερη διαβίωση. Οί άλλοι άρχισαν τó ξεπούλημα τών πάντων, άπ' τó χρυσαφικό ώς τά χαλκώματα και τά κρεβάτια τους! Τότε φανερώθηκε ή έκταση τής έντιμης φτώχειας του ύπαλλήλου. Τó νοικοκυριό του, όπου υπήρχε τέτοιο, ήταν αύστηρά προσαρμοσμένο στις άμεσες άνάγκες. Τó ύπαλληλικό «βεστιάριο» μέχρις ύπερβολής άπέριττο! Άσήμαντο ήταν τó ποσοστό τών ύπαλλήλων που είχαν κάποια περιουσία, άκίνητη ή κινητή, έκτός άπ' τó μισθό τους (σπήτι, επίπλωση, χρυσαφικά, αντικείμενα αξίας κλπ). Όλ' αύτά ξεπουλητήκανε τόν κρίσιμο χειμώνα 1941-42, όταν ό έφιάλτης τής φουερής πείνας παράστεκε, μέρα και νύχτα, άνεπιθύμητος σύντροφος άπελπισμένων ανθρώπων...

2. ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Ό άνήσυχος και ταχύς ρυθμός τής φυγής προς τίς έπαρχίες ανακόπηκε κάπως τήν άνοιξη. Τó ξεπούλημα κι' αύτό έξαντλήθηκε. Οί ύπάλληλοι κατέιδαν έμπειρικά πώς οί «λύσεις» αυτές άνέκοψαν, ίσως, προσωρινά, τήν έφιαλτική πορεία τής πείνας, δε στάθηκαν όμως ίκανές νά δόσουν κάποια μονιμότερη άνακούφιση. Η προσοχή, πολύ φυσικά, δέν άργησε νά στραφεί προς τή μοναδική λύση του βιοτικού προβλήματος. Ένας ήταν ό σωστός, ό μοναδικός δρόμος· ή οργανωμένη πάλη! Άπ' τó φθινόπωρο του 41, όταν ό «χυλός» και τó «κολυβοζοῦμι» του ύπαλληλι-

κοῦ συσσιτίου ἀποτελούσανε τῇ σπονδυλικῇ στήλῃ τῆς διατροφῆς τῶν ὑπαλλήλων. ἔχουμε τίς πρώτες ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας. Ζυμώσεις ἀρχίζουν, ζωηρές ἀρχικά, ἐντονότερες ἀργότερα.

Τὸ Γενάρη τοῦ 42, τῇ θέσῃ τῆς παληᾶς Συνομοσπονδίας τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, ποῦ διαλύθηκε τὸ 1929 ἀπ' τὴν τότε κυβέρνησι Βενιζέλου, παίρνει ἓνα ἄλλο ὄργανο συνδικαλιστικόν, παράνομο βέβαια, ἡ Κεντρικὴ Πανυπαλληλικὴ Ἐπιτροπὴ (Κ Π Ε.). Τὸ ὄργανο τοῦτο κινεῖται δραστήρια, μὰ δὲν κατορθώνει ἀκόμα νὰ πάρει συγκεκριμένη μορφή καὶ νὰ καθορίσει μὲ σαφήνεια τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ συνθήματα. Οἱ προσπάθειες συνεχίζονται ἀδιάκοπα στὰ δημοσία καταστήματα, ὅπου, μέρα μὲ τῇ μέρα, οἱ ζυμώσεις γίνονται πιὸ ἀνοιχτά, μὲ λιγότερες προφυλάξεις. Ἡ ἀγανάκτησις ξεσπάει μὲ συνεχεῖς παρουσιάσεις καὶ διαμαρτυρίες λίγο-πολύ ἐντονες (*).

(*) Τὸ ἱστορικόν τῆς συγκρότησις τῆς παράνομης Κεντρικῆς Πανυπαλληλικῆς Ἐπιτροπῆς ἔχει ὡς ἑξῆς: Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1941 ἡ πρώτη συνδικαλιστικὴ κίνησι παρουσιάζεται στοὺς περ. φερειακοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἀθήνας, στοὺς τριατατικοὺς, στοὺς κεντρικοὺς οἰκονομικοὺς καὶ στοὺς ἐκπαιδευτικοὺς, ποῦ, σ' ὄλα σχεδὸν τὰ Γυμνάσια τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ εἶχαν σχηματίσει ἀντιπροσωπευτικὰς τριμελεῖς Ἐπιτροπές. Μιὰ μέρα, συγκεντρώνονται στὸ 9ο Γυμνάσιον τῆς Ἀθήνας 130 πάνω κάτω ἀντιπρόσωποι τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ συζητοῦνε τὴν οἰκονομικὴν τοὺς κατάστασι. Ἀποφασίζουνε νὰ ζητήσουν ἀπ' τὴν κυβέρνησι δάνειον μὲσφ τοῦ Συνεταιρισμοῦ τοὺς (200 χιλιάδες γιὰ κάθε μέλος) Καταρτίζεται σχετικὸν ὑπόμνημα, ποῦ τὸ ὑπεβάλλουν στὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ τὸ Πολιτικὸν Γραφεῖον, ὅπου, σὲ μέρες ἀκράτητου πληθωρισμοῦ, ἀξιοῦν οἱ ἀρμόδιοι νὰ χαρτσημανθεῖ τὸ ὑπόμνημα «συμφώνως τῷ νόμῳ»! Τὴν ἴδια περίοδο, στὰ γραφεῖα τῆς Γενικῆς Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικοῦ, κάθε Σάβ.

Ἄπριλης. Ἐρχεται τὸ Πάσχα. Οἱ ὑπάλληλοι ζητοῦν ἔκτακτη οἰκονομικὴ ἐνίσχυση. Καὶ ἡ κυβέρνησις Τσολάκογλου μὲ τὴν πίεσιν τῶν ὑπαλλήλων ἀναγκάζεται νὰ δώσει δύο δεκαπενθήμερα, ἀπ' αὐτὰ τὸ δεύτερον σὰν ἔκτακτο ἐπίδομα γιὰ τὶς γιορτές. Πάσχα ἦταν στὶς 3 τοῦ Ἄπριλη. Ὄταν τὴν Τετάρτη τοῦ Πάσχα ἀνοιξεν ἡ ἀγορὰ ἕνα ξαφνικὸ κύμα ἀφάνταστης ἀκρίβειας ξεσήκωσε τὴ λαϊκὴ ἀγανάκτηση. Οἱ τιμὲς τῶν τροφίμων πολλαπλασιάστηκαν ἀπότομα. Τὸ λάδι, ποῦ ἦταν τὸ βαρόμετρο τῆς ἀκρίβειας, ἀπὸ 1400 - 1600 δραχμὲς τὴν ὀκτῶ ἀνέβηκε στὶς 4400-4800! Ὁ ἀναδρασμὸς τῶν ὑπαλλήλων ἔφθασε στὸ ἀπροχώρητο. Τὰ δύο δεκαπενθήμερα εἶχαν ἀπορροφηθεῖ. Καὶ ἡ κυβέρνησις ἀρνεῖται νὰ δώσει ἄλλην ἐνίσχυση μὲ τὴν πρόφασιν πὼς βαδίζουμε ὀλοταχῶς πρὸς τὸν πληθωρισμό! Τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ; Ἦταν τὸ γενικὸ ἐρώτημα. Νὰ γίνῃ, νὰ γίνῃ κάτι! Ἡ κοινὴ ἐπιθυμία. Τί ὁμῶς; Πῶς καὶ πότε;

δατο ἀπόγευμα, συγκεντρώνονται ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Ἀπ' αὐτὲς τὶς κινήσεις προέρχεται ἡ Κ.Π.Ε. Στὴν ἀρχὴ εἶναι δεκαμελής, χωρὶς, βέβαια, νὰναι καθορισμένος ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν της. Ἡ Κ.Π.Ε. ἀποφασίζει νὰ συγκροτήσῃ σὲ κάθε κλάδον καὶ ὑπηρεσίαν συνδικαλιστικὰς ἐπιτροπὰς καὶ νὰ ὀργανώσῃ τὴν πάλην τῶν ὑπαλλήλων γιὰ τὴν ἐπιβίωσίν των. Στὶς ἀρχὰς τοῦ Μάρτη τοῦ 42 συγκεντρώνονται στὸ 9ο Γυμνάσιον, ὅπου τὰ γραφεῖα τῆς Κ.Π.Ε., ἀντιπρόσωποι πολλῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ψηφίζουν, καθὼς οἱ ἐκπαιδευτικοί, πρότασιν γιὰ νὰ ζητηθεῖ ἀπ' τὴν κυβέρνησιν δάνειον πρὸς τοὺς Συνεταιρισμοὺς γιὰ τὴν προμήθειαν τροφίμων καὶ βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων. Μὲ βάση τὴν πρότασιν αὐτὴν γίνεται τὸ πρῶτον ἐπὶ Κατοχῆς ὑπόμνημα τῆς Κ.Π.Ε. στὴν κυβέρνησιν Τσολάκογλου. Ἡ παληὰ ἐφημερίδα τῶν ὑπαλλήλων < Ὑπαλληλική > ἀρχιστορεῖ τότε νὰ κυκλοφορεῖ παράνομα, πολυγραφημένη, ἐνισχύοντας ἔτσι τὴν Κ.Π.Ε. στὸ δύσκολον ἔργον της.

Στά έρωτήματα αυτά κανείς δέν άπαντοῦσε. 'Ακαθόριστες σκέψεις, άνεύθυνες εισηγήσεις. 'Η Κ.Π.Ε. μέ τις ζυμώσεις της φούντωσε πιό πολύ τόν άναδρασμό. Οί προσπάθειές της ήταν οργανωτικές μέ «άπώτερο» σκοπό. Δέν μπόρεσε νά προβλέψει τήν επικείμενη μπόρα σ' όλη τήν έκτασή της, σέ βάθος και πλάτος. 'Ελλειπεν ή πείρα. Οί άδυναμίες ήταν όλοφάνερες. Οί οργανωτικές προσπάθειες τής Κ.Π.Ε. δέν είχαν άποδόσει πλούσιους καρπούς. 'Ομως, όλα μηνοῦσαν, άκαθόριστα, μπερδεμένα, κάποιο ξέσπασμα. 'Ισως βίαιο, ίσως ξαφνικό . . . 'Ο κίνδυνος, τότε, μιᾶς πρόωρης και μονωμένης έκδήλωση δέν ήταν, άληθινά, μικρός. Οί συνέπειες μπορούσε νά ήταν όλέθριες. Σέ τέτοιες περιστάσεις ή σύγκριση μπορεί νά παραμερίσει τήν ψυχραιμη καθοδήγηση. Και τότε; . . . 'Ολα ήταν πιθανά 'Η κτηνώδης Κατογή δημιουργοῦσε κάθε τόσο νέες συνθήκες, νέα ζητήματα, νέα προβλήματα. Τό παρόν ήταν κι' αυτό άβέβαιο . . . 'Ο ύπαλληλικός κόσμος, γεγονός άναμφίδολο, περνοῦσε πιά όριστικά τόν παθητικό κύκλο τής άπόγνωσης και τής άναμονής στόν ένεργητικό κύκλο τής πάλης για τήν έπιβίωση. Τό πέραςμα ήταν γοργό, άπρόβλεπτα γοργό κι' άποτομο.

3. 14 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1942

Βρισκόμαστε στό δεύτερο δεκαήμερο τοῦ 'Απρίλη. Οί Τριατατικοί, πρωτοπορία σιούς ύπαλληλικούς άγώνες δακτυλογραφοῦν σέ μερικά αντίτυπα μιᾶ θαρρετή προκήρυξη και τήν τοιχοκολλοῦν στήν είσοδο τοῦ κεντρικοῦ Ταχυδρομείου, στό Τηλεγραφεῖο και στό Τηλεφωνικό Κέντρο. 'Η προκήρυξη αὐτή — ή πρώτη δημοσιοῦπαλλική προκήρυξη στήν περίοδο

τῆς σκλαβιάς — μιλοῦσε γιὰ τὸ δραματικὸ κατάντημα τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων τοῦ κράτους, τὴν τρομοκρατικὴν τακτικὴν τῆς τριατατικῆς ὑπηρεσίας καὶ καλοῦσε τὸ προσωπικὸ σ' ἓνα ἀγῶνα μαζικόν.

Τὰ ἀντίτυπα τῆς ἀληθινῆς ἱστορικῆς αὐτῆς προκήρυξης ἦταν λιγοστά. Γιὰ νὰ κατανοήσουμε τὴν τολμηρὴν ἔκφραση τῆς προκήρυξης ἔνδριν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, πῶς οἱ Τριατατικοὶ ἀποτελοῦνε τὸ μαζικότερο ὑπαλληλικὸ κλάδο, ποῦ στὸ ἐνεργητικὸ του ἔχει τὴν ἀξιολογότερη συνδ. καλιστικὴν παράδοση. Γενικὸς διευθυντῆς τῶν Τ.Τ.Τ. εἶχε διορισθεῖ ὁ συνταγματάρχης Κ. Βάλβης, ἄνθρωπος ἄκαμπος καὶ μὲ τρόπους αὐταρχικούς. Ἐξ αρχῆς εἶχε προκαλέσει τὴν ἀντιπάθειαν τοῦ προσωπικοῦ. Στις ἐπιτροπὰς τῶν Τριατατικῶν ὑπαλλήλων, ποῦ ἐπανελημμένα παρουσιαστήκανε καὶ ζητοῦσαν ἱκανοποιητικὴν μισθοδοσίαν καὶ τροφίμα, ὁ Βάλβης, ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, ἔδινε ἀόριστες ὑποσχέσεις, καὶ ἀπ' τὴν ἄλλην, προσπαθοῦσε νὰ τρομοκρατήσῃ τὸ προσωπικόν. Ἡ τακτικὴ του αὐτὴ ἐρέθισε πλεονεχὲς τοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἔτσι ὁ Βάλβης χαρακτηρίστηκε ὡς ὑποπτόν ὄργανον κυβερνητικόν καὶ ξενόδουλο.

Στις 14 τοῦ Ἀπρίλη, μέρα Τρίτη, εἶχεν ἀποφασισθεῖ ἀπ' τὴ συνδικαλιστικὴν ἐπιτροπὴν τῶν Τριατατικῶν, ἐμαδικὴ παρουσίαση ὅλου τοῦ προσωπικοῦ στὸ γεν. διευθυντή. Ἐνα περιστατικόν, ἀπ' τὰ συνειρητισμένα τῆς ἐποχῆς, ἄλλαξεν ὁλοσδιόλου τὸν χαρακτήρα καὶ τὴ συνέπειαν τῆς παρουσίας. Σὲ μιὰν αἴθουσαν τοῦ κεντρικοῦ Ταχυδρομείου, πρωτ' - πρωτ', ἕνας ὑπάλληλος, πάνω στὴ δουλειὰ του, κάνει αἰμόπτυση καὶ λιποθυμᾷ... Οἱ γύρω του συνάδελφοι, ἕκαστος καὶ πάνω, ξεσποῦνε σὲ φωνὰς ὀργῆς καὶ ἀγανάκτησης. Κάποιος ἀνεβαίνει σ' ἓνα τραπέζι καὶ μιλάει: «Τὶ κα-

θόμαστε!... τί περιμένουμε!... έτσι θά καταντήσουμε
όλο μας!... όχι, δὲ θά πεθάνουμε!...»... Τὰ λόγια του
πνίγονται στὶς φωνές. Καλαμάρια, τσάντες, πέννες
ὄλα πετιοῦνται... Τὸ περιστατικὸ μαθαίνεται σ' ὄλο τὸ
μέγαρο. σ' ὄλα τὰ τμήματα. Ἀνάστατο τὸ προσωπικόν.
Ἐνα πλῆθος ἀλαφριασμένο καὶ μανιασμένο ὀρμάει στὸ
γραφεῖο τοῦ διευθυντή... Αὐτὸς μαντεύει τὴν ἐξέλιξη.
Δὲν προσπαθεῖ καὶ ν' ἀντιμετωπίσει τὴν κατάσταση.
Εἶδοποιεῖ, μόνο, τὸ γενικόν. Ὁ Βάλβης καταφθάνει μὲ
συνοδεία! Δυνάμεις ἀστυνομικῶν καὶ караμπινιέρων
σπεύδουνε στὸ Ταχυδρομεῖο!... Στὸ γραφεῖο τοῦ διευ-
θυντῆ γίνεται ἡ δραματικὴ ἀναμέτρηση προσωπικοῦ
καὶ Βάλβη. Τποτα δὲ συγκρατεῖ τους ἐρεθισμένους
ὑπαλλήλους. Μιλοῦνε στὸ Βάλβη σὲ τόνο ζωηρὸ καὶ
ζητοῦνε νὰ τελειώσει τὸ δράμα τους. Ὁ Βάλβης λυσ-
σομανάει. Ἀπειλεῖ. Κανεὶς δὲν ὑποχωρεῖ. Ζητοῦν ὑ-
πεύθυνη, ὀριστικὴ ὑπόσχεση. Ἐξαλλοι τότες ὁ γενικὸς
διατάζει ν' ἀπολυθοῦν ἄμεσα 12 ὑπάλληλοι!

Ἡ πυρκαϊὰ φούντωσε. Οἱ διανομεῖς συγκεντρώνον-
ται στὸ ἐσωτερικὸ προαύλιο τοῦ Ταχυδρομεῖου. Ἡ ἀ-
ναταραχὴ εἶναι ὀλοκληρωμένη, στὸ Τηλεφωνικὸ Κέν-
τρο, στὸ Τηλεγραφεῖο, σὲ κάθε γραφεῖο καὶ ὑπηρεσία.
Γενικὴ ἡ ἀναστάτωση. Ἐρχεται τὸ μεσημέρι, οἱ «βάρ-
δειες» τῶν ὑπαλλήλων ἀλλάζουν. Οἱ «πρωῖνοι» πλη-
ροφοροῦνε τοὺς «ἀπογευματινοὺς»... Ἐκφνικὰ, κάποιος
φωνάζει πρὸς τὸ προαύλιο: «Τί καθόμαστε παιδιά!
Θά πεθάνουμε στὰ πόδια μας!» Δεύτερη φωνὴ ἀπαν-
τάει: «Ἀπεργία!».

— Ζήτω ἡ ἀπεργία! ξεσπάει τὸ συγκεντρω-
μένο στὸ προαύλιο πλῆθος καὶ μ' ἐνθουσιασμὸ πλημ-
μυρίζει τοὺς δρόμους ἀψηφώντας τοὺς κινδύνους..

Τὰ βραδυνὰ τμήματα τῶν ὑπηρεσιῶν, ὅσα δὲν εἰ-

χαν είδοποιηθεί έγκαιρα κατεβήκανε στην άπεργία την άλλη μέρα. Οί έπαρχιακοί τριατατικοί είδοποιηθήκανε με τά τηλέφωνα, που ήταν ακόμα στα χέρια των υπαλλήλων. Έτσι, στον τριατατικό κλάδο ή άπεργία γενικεύτηκε. Η συνδικαλιστική έπιτροπή των Τ.Τ.Τ. πήρε με πρωτοβουλία κι' άποφασιστικότητα, την κατάσταση στα χέρια της. Την άλλη μέρα (Τετάρτη) συμπληρώνεται και μετασχηματίζεται σ' έπιτροπή Αγωνά (άπεργιακή έπιτροπή). Κυκλοφορεί δεύτερη δακτυλογραφημένη προκήρυξη με περιεχόμενο όχι στενά οικονομικό· καλεί τους άπεργούς «να συνεχίσουν τον άγώνα για τό ψωμί και τή λευτεριά»!*

Η είδηση τής άπεργίας των τριατατικών διαδόθηκε άστραπιαία. Οί άλλοι υπάλληλοι κι' ο λαός πήραν άμέσως τό μέρος των άπεργών. Ο άπογευματινός τύπος τής Τρίτης κι' ο πρωϊνός τής Τετάρτης άποσιωπήσανε τό γεγονός με την άπατηλή έλπίδα πως ή άπεργία μπορούσε να ξεθυμάνει και να σπάσει. Τέτοιο πράγμα δέν έγινε, γιατί δέ μπορούσε να γίνει. Οί έκβιαστικές προσπάθειες των κατακτητών, τής κυβέρνησης και των διεφθαρμένων οργάνων της για τή διάσπαση τής άπεργίας δέν έφεραν αποτέλεσμα. Άρχισε ή τρομοκρατία. Με κοινή άπόφαση των ύπουργών Οικονομικών και Συγκοινω-

* Η δεύτερη προκήρυξη κυκλοφόρησε μόνο σε δ κ τ ω αντίτυπα. Δέ σώθηκε κανένα, καθώς κι' απ' την πρώτη. Το περιεχόμενό τους τό πληροφορηθήκαμε από συντάχτες τους όσο κι' από άλλους Τριατατικούς που πήραν καθοδηγητικό μέρος στην άπεργία.

νίας ἐπιστρατεύθηκε δλόκληρο τὸ προσωπικὸ τῶν Τ Τ Τ. «καθ' ἅπαν τὸ κράτος» — ἀνομολογεῖται ἔτσι πῶς ἡ ἀπεργία τῶν τριατατικῶν ἦταν γενική. Προησμία προσέλευσης τῶν ἀπεργῶν δρίσθηκε τὸ πρωτὶ τῆς Πέμπτης. Οἱ ἀπεργοὶ ὁμῶς ἔμειναν ἀκλόνητοι στὶς θέσεις τους. Κανεὶς δὲν παρουσιάστηκε νὰ πιάσει δουλειά. Ὁ Βάλβης καὶ τὸ διασπαστικὸ του ἐπιτελεῖο ἀπομονωθήκανε σὰν λεπροί.

Οἱ ἐφημερίδες τῆς Πέμπτης (16 τοῦ Ἀπρίλη) πήρανε τὴν ἄδεια καὶ σύναμν τὴν ἐντολὴ ἀπ' τὴ λογοκρισία νὰ λύσουνε τὴ σιωπὴ τους. Εἶναι καιρὸς ν' ἀρχίσει ὁ πόλεμος τῶν νεύρων — γκεσταπτικὴ ἐφεύρεση γιὰ τὴν ἐξουθένωση τοῦ ἀνθρώπου σὲ κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Δημοσιεύεται ἡ πρόσκληση τῶν τριατατικῶν ἀπεργῶν νὰ παρουσιασθοῦνε στὴν ὑπηρεσία τους, γιὰτι ἄλλιῶς θὰ ἐφαρμοσθοῦν ἐναντίον τους βαρεῖς κυρώσεις! Διαφημίζεται κατάλληλα ἡ «διὰ σήμερον διανομὴ μερίδος ἄρτου 80 δραμίων» καὶ διαφεύδονται «αἱ φῆμαι» γιὰ τὴ διάλυση τῶν συνεταιρισμῶν.

4. Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΠΑΝΥΠΑΛΗΛΙΚΗ

Ἡ Κ Π Ε., διατηρώντας ἀπ' τὴν πρώτη μέρα ἐπαρῆ με τὴν Ἐπιτροπὴ Ἀγῶνα τῶν Τριατατικῶν, καθοδηγεῖ τὴν ἀπεργία καὶ προσπαθεῖ νὰ συγχρονίσει τὴ γενίκευσή της. Οἱ ἀδυναμίες της ξαναφαίνονται τώρα πιὸ ζωηρά. Οἱ ὑπάλληλοι ἀδημονοῦσανε τοὺς κυρίευσ ὁ φόβος μήπως οἱ τριατατικοὶ δὲν ἀνθέξουν ὡς τὸ τέλος μόνοι τους· ὁ ἐνθουσιασμός παραμερίζει τοὺς δισταγμούς· ἡ ὀξύτατη οἰκονομικὴ κατάσταση τοὺς ὠθεῖ με βιασύνη στὴ πάλη. Μεγάλα «ποσοστά»,

ελόκληρες υπηρεσίες συντάσσονται με τους άπεργούς. Στο 9ο Γυμνάσιο συνέρχονται, τὸ απόγευμα, διακόσιοι, πάνω κάτω, αντιπρόσωποι ὑπαλλήλων. Συζητοῦνε τὴν κατάσταση κι' ἀναβάλλουν τὶς αποφάσεις για τὴν ἐπόμενη μέρα. Χρονοτριβὲς ἄσκοπες κι' ἐπικίνδυνες.

Ἡ κυβέρνηση ἀνοίγει τὰ μάτια της καὶ βλέπει καλύτερα. Οἱ ξένες μυστικὲς υπηρεσίες δὲν ἔχουν ἀταπάτες καὶ δὲν ὑποτιμοῦνε τὰ γεγονότα. Τ' ἀφεντικὰ ἀνησυχοῦνε Πουθενά, ὡς τότε, στὴν κατεχόμενη Εὐρώπη, οἱ σκλάβοι δὲν εἶχαν ἀποτολμήσει ἀντίσταση. Ἐδῶ τολμοῦσαν! Ὑψώνουν κεφάλι! ... Καὶ θέλουν, λένε, νὰ ζήσουν! Ἀλλ' αὐτὸ σημαίνει κίνδυνο για τὸ φασιστικὸ γόητρο, κίνδυνο για τὴν τροφοδοσία τοῦ Ρόμελ στὴν Κυρηναικὴ, κίνδυνο για τὴν «ἀσφάλεια καὶ τὴν τάξη» στὴν Εὐρώπη... Οἱ ἔθνοπροδότες ὑπηρέτες τῶν ναζιῶν φασιστῶν σπεύδουν νὰ συμμορφωθοῦνε στὶς διαταγὲς ποὺ συνήθισαν νὰ ἐκτελοῦν. Συνεδριάζουνε καὶ ψηφίζουνε νόμο, ἓνα νόμο χιτλερικὸ στὴ διατύπωση, καὶ χιτλερικὸ στὴν οὐσία. Ἡ ἀπεργία τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων—τὸ αἵτημα τῆς ἐπιδησίωσης—χαρακτηρίζεται «ιδιώνυμον» ἀδίκημα τιμωρούμενο καὶ μετὴν ἐσχάτη τῶν ποινῶν, μετὸ θάνατο!

Τὴν Παρασκευὴ (17 τοῦ Ἀπρίλη) οἱ ἔφημερίδες ἀγγέλουνε μετὴ χτυπητοῦς τίτλους τὸν χιτλερικὸ τοῦτο νόμο. Ἡ ἀπεργία ὁμῶς συνεχίζεται κι' ἐπεκτείνεται. Ὁ νόμος δὲ δημοσιεύεται στὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» γιατί τὸ προσωπικὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου ἀρνεῖται νὰ ἐκτελέσει τὴ διαταγὴν κι' ἀποφασίζει τὴ συμμετοχὴν του στὴν ἀπεργία.

Τὸ απόγευμα, στὸ 9ο Γυμνάσιο, πραγματοποιεῖται

δεύτερη συνέλευση αντιπροσώπων τῶν ὑπαλλήλων. Παίρνουν μέρος ὡς τριακόσιοι. Προεδρεύει ὁ γραμματέας τῆς Κ. Π. Ε. ποὺ μιλάει πάνω στὸ ξέσπασμα καὶ τὴν εξέλιξη τῆς ἀπεργίας καὶ διαγράφει τὴν ἄμεση, τὴν ἐπείγουσα ἀνάγκη κήρυξης πανυπαλληλικῆς ἀπεργίας μὲ συντονισμένη καθοδήγηση. Ὁ λόγος του εἶναι χείμαρρος σωστός, ὀρμητικός, μὲ πάθος. Δὲ μιλοῦσεν ὁ πενασμένος ὑπάλληλος, ποὺ ἐπαιτεῖ γιὰ νὰ ζήσει. Τὰ λόγια του ἀπηχοῦσαν ἔντονα τίς διαθέσεις ὄλων τῶν ὑπαλλήλων. Μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα πατριωτικῆς ἀνάτασης καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀποφασίζεται ἡ ἐπέκταση τῆς ἀπεργίας σ' ὄλους τοὺς κλάδους καὶ τίς ὑπηρεσίες τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ. Ἐκλέγονται οἱ ἀπεργιακὲς ἐπιτροπὲς γιὰ τὴν κάθε ὑπηρεσία ἢ κλάδο ἢ κατάστημα. Οἱ ὑπεύθυνοι τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν ἀπαρτίζουν τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀγῶνα (Κ.Ε.Α.). Ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμή ἡ ἀπεργιακὴ πάλη τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων παίρνει ἐνιαίια καὶ συγκεκριμένη καθοδήγηση περνᾷ μορφολογικὰ καὶ οὐσιαστικὰ σὲ πλήρη ὀργανωμένη ἀνάπτυξη.

Τὸ Σάββατο (18 τοῦ Ἀπρίλη) ἡ ἀπεργία γενικεύεται. Ὅσοι ὑπάλληλοι ἀργοπορήσανε, κατεβαίνουν καὶ αὐτοὶ στὸν ἀπεργιακὸ στίβο. Σὲ περίοπτη θέση δημοσιεύεται στὸν πρωῖνὸ τύπο πολύστηλο ἄρθρο τοῦ ὑπουργοῦ τῶν «Παραγωγικῶν ὑπουργείων» Γκοιτζαμάνη μὲ τὸν παραπλανητικὸ τίτλο «ἡ κυβέρνησις διὰ τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν του». Ὁ γερμανόδουλος αὐτὸς πανυπουργὸς γράφει ἀνάμεσα στίς ἄλλες κομπογ.ανίτικες οἰκονομολογικὲς καὶ δημοσιονομικὲς θεωρίες του, ὅτι «... ὦρειαυ, λοιπὸν νὰ πειθαρχήσουν ἐάν ἐσκέπτοντο μόνον τὰ συμφέροντά των καὶ τὸν ἄρτον των... δὲν εἶναι δυνατὸν συνεπῶς, νὰ

δικαιολογηθῆ ἢ ἀνταρσία τῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ οἰ-
κονομικοῦς μόνον λόγους. Ἡ κυβέρνησις... θὰ φανῆ
ἀμείλικτος κατὰ τῶν ταραχοποιῶν καὶ ταραξιῶν...»!
Ἄλλὰ τὸ ἄρθρο δὲν ἄρκοῦσε. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι μι-
κρό. Ὁ Γκοτζαμάνης παίρνει τὸ βᾶρος τῆς εὐθύνης
γιὰ ὅ,τι γίνεται. Γι' αὐτὸ συμπληρώνει τὰ κενὰ τοῦ
ἄρθρου του μὲ δηλώσεις ἀνάλογης εἰλικρίνειας κι' ἐν-
τιμότητος. Ἀπειλεῖ καὶ ὑπόσχεται, μὰ κυρίως ἀπει-
λεῖ: «Ἡ κυβέρνησις... δηλοῖ, ὅτι θὰ ἐφαρμόσῃ μέτρα
αὐστηρότατα καὶ αὐτὴν ἀκόμα τὴν ποινὴν τοῦ θανά-
του!» Ὁ Θάνατος!... αὐτὸ ἦταν τὸ ἄλφα καὶ τὸ
ὠμέγα τῆς χιτλερικῆς «πειθοῦς», ἡ τρανότερη ἐπιτυ-
χία τῆς φασιστικῆς ἐπιβολῆς. Ὁ ἐγγώριος Ἰούδας,
ὁ ἀργυρώνητος αὐτὸς «μακεδῶν» χιτλερίσκος τολμοῦσε
ν' ἀπειλεῖ τοὺς ἥρωες ὑπαλλήλους γιὰ τὸν ἀγῶνα τους,
ποῦ σκοποῦσε νὰ διασφαλίσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐπι-
βίωσιν ἐν ὄψει καταστροφικῆς λύσεως τῶν «ἄρχοντο-
λαῶν» ποῦ καταπνίγανε τὸν τόπο... Τὰ βρωμερά του
λόγια ἀποτελέσανε μοναδικὸν ἔπαινο γιὰ τοὺς «ταρα-
ξίας» ποῦ ἀρνιθῆκανε νὰ ὑποκύψουν στὸ λιμὸ καὶ
τὴν ἐξαθλίωσιν... Ἡ δολιότητα χρησιμοποιοῦνθηκε κι'
αὐτὴ «Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ ὑπουργείου Οἰκονομι-
κῶν ἀπὸ τῆς Δευτέρας 20 Ἀπριλίου θ' ἀρχίσῃ ἡ προ-
καταβολὴ μισθοῦ 15ημέρου εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλ-
λήλους τοὺς παρὰ μένοντα εἰς τὰς θέσεις των»!
Οἱ προσπάθειες δὲ σταμάτησαν ὡς ἐδῶ. Χρησιμοποιοῦ-
νθηκε καὶ ἡ σύγκρισις. Ἄλλο δημοσίευμα ἔλεγε: «Κατ'
ἀνακοίνωσιν τοῦ Ὑπουργείου Συγκοινωνίας καλοῦν-
ται ἅπαντες οἱ ἀδιόριστοι ἀπόφοιτοι τῶν προπαρα-
σκευαστικῶν Σχολῶν Τ.Τ.Τ. Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης
τῶν ἐτῶν 1939—40 καὶ 1940—41 οἱ κατοικοῦντες εἰς
τὴν περιοχὴν τῆς τέως Διοικήσεως Πρωτεύουσας ὅπως

παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν Γεν. Δίνοιον Τ.Τ.Τ., τμήμα Προσωπικοῦ (Βουλῆς 4), ἵνα διαταχθῶσι πρὸς ἄμεσον ἀνάληψιν ὑπηρεσίας»!

Τὸ μεσημέρι τοῦ Σαββάτου συνεδριάζει τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιον κι' ἀσχολεῖται ἀποκλειστικὰ μὲ τὴ δημοσιοῦπαλληλικὴ ἀπεργία. Τὸ συμβούλιον παίρνει σχετικὰς ἀποφάσεις ἐντυπωσιακοῦ χαρακτῆρα: «καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀπεργήσαντας ὑπαλλήλους, οὗτοι συμφώνως τῷ νόμῳ 5438 τοῦ 1932 θεωροῦνται ὡς παραιτηθέντες· ἡ κυβέρνησις ἀπεδέχθη τὰς παραιτήσεις των»!

Τὴν ἴδου μέρα ὁ Γκοτζαμάνης δέχεται ἐπιτροπὴ ἀπεργῶν οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων στοὺς ὁποίους ὑπόκειται διάφορες ἐνισχύσεις πλὴν τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν.

Ἡ Κ.Ε.Α. συνεδριάζει κι' ἀποφασίζει νὰ δλοκληρώσει τὴν ἀπεργία τῆ Δευτέρα καὶ νὰ ἐπιδῶξει ἐπαφὴ μὲ τὴν κυβέρνησιν. Τώρα μόλις καθορίζονται συγκεκριμένα τὰ αἰτήματα τῶν ἀπεργῶν: α') Τροφίμα στοὺς ὑπαλληλικοὺς συνεταιρισμοὺς. β') Ἀναπροσαρμογὴ τοῦ μισθολογίου. γ') Δάνειον 150.000 δραχμῆς καὶ δ') ἐπαναφορὰ ὄλων τῶν ἀπεργῶν.

Ἡ θανατικὴ ποινὴ καὶ τὰ τρομοκρατικὰ μέτρα, ποὺ ἐξαπόλυσε ἡ κυβέρνησις, ἔφεραν ἀντίθετα ἀποτελέσματα. Ἡ παθητικὴ στάσις τῶν ἀπεργῶν ἄλλαξε. Οἱ συλλήψεις τοὺς εἶχαν ἐξαγριώσει. Κάπου πρὸς τὸ Σταθμὸ τοῦ Λαρισαϊκοῦ κρατοῦνται πολλοὶ ἀπεργοὶ ἀπ' αὐτοὺς 69 εἶναι Τριατατικοί, μαζί καὶ γυναῖκες. Ἐκεῖ, μὲ πρόστιχα κι' ἀπάνθρωπα μέσα, ἐκδιάζονται νὰ ὑπογράψουνε δηλώσεις ἀποκήρυξης τῆς ἀπεργίας. Οἱ πιέσεις δὲν κλονίσανε παρὰ μόνο δυὸ - τρεῖς. Οἱ ἄλλοι ἀρνήθησαν, ἐπίμονα, ἐμψυ-

χωμένα, ως και μέσα στο Στρατοδικείο. Γιατί έγινε κι' αυτό. Ο Τσολάκογλου έστειλε τους άπεργούς, έλληγες ύπαλλήλους να δικασθούν στα έλληνικά στρατοδικεία «πρός παραδειγματισμόν»! Ένας Τριατατικός (άπ' τον Πειραιά) άπολογήθηκε όρθά - κοψτά: «Προκειμένου να πεθάνω άπ' την πείνα προτίμησα ν' άγωνισθώ!». Οί λακέδες όμως του χιτλεροφασισμού είχαν χάσει κάθε ίχνος έντροπής. Οκτώ μήνες φυλάκιση καταδικάστηκε ό τριατατικός για τó θάρρος του, κι' άλλοι σ' άλλες ποινές. Μερικοί άθωωτήκανε.

Κυριακή (19 του Απρίλη). Οί πρωϊνές έφημερίδες δημοσιεύουν άπειλητικές δηλώσεις του πρωθυπουργού Τσολάκογλου. Θεώρησε άναγκαίο να μιλήσει κι' αυτός για την «άντεθνική» ένέργεια των ύπαλλήλων: «...εΐτε άπουσιάζουν διαρκώς των γραφείων των εΐτε μετεβλήθησαν εΐς φορείς των διαφόρων διαδόσεων και επικρίσεων, αΐτινες έπεδείνωσαν την θέσιν του κράτους, και έπομένως αυτοί, όργανα του κράτους, έβαλον κατά του κράτους... Η κυβέρνησις οΐτε είναι διατεθειμένη ν' άκούσει τά αίτήματα των άπεργών, οΐς θεωρεί εκτός νόμου... Δέν όμιλώ δια τας κυρώσεις, καθ' όσον ό νόμος θα έφαρμοσθῆ κατά γράμμα... Ωσαύτως με έκπλήσσει τó θράσος των ύπαλλήλων...»!

Ταυτόχρονα διαφημίζονται διάφορα έπισιτιστικά μέτρα: Διανομή «μερίδος άρτου 80 δραμίων». Απόφαση για την άποδέσμευση «των όσπρίων, των χαρουπίων, του πετιμεζίου, του θειϊκού χαλκού, των ξύλων, των ξυλανθράκων, των κρομμύων ως άπαρχή γενικωτέρας άποδέσμεύσεως»! Με ειδικό νόμο καθορίζεται θανατική ποινή για' αυτούς που άγο-

ράζουνε και πουλουνε χρυσά νομίσματα η αντικείμενα έξω απ' τις Τράπεζες (βέβαια και μετά το νόμο οι αγοραπωλησίες κατά κανόνα γινόντουσαν έξω απ' τις Τράπεζες και σε μεγάλην έκταση μα σε καμμιά περίπτωση δεν εφαρμόστηκε η θανατική ποινή!). Ακόμα δημοσιεύεται πως ο Γκοτζαμάνης κάλεσε τα συμβούλια των Συνεταιρισμών για να συζητήσει την ενίσχυσή τους. Την ίδια μέρα η Κεντρική Επιτροπή Αγώνα παίρνει δυο αποφάσεις: Ν° ἀγκαλιάσει η ἀπεργία δλους, άνεξαίρετα δλους, τους δημοσίους υπαλλήλους και να συνεχισθει με κάθε δυνατό τρόπο. Να συγκεντρωθουνε την επόμενη οι ἀπεργοι στο Πολιτικό Γραφείο για να υποβάλουνε τα αιτήματά τους.

Δευτέρα (20 του Απρίλη). Το ἀπεργιακό κύμα κατακλύζει όλες τις υπηρεσίες. Ολοκληρώνεται η ἀπεργία και στο υπουργείο Εσωτερικών. Ομάδες ἀπεργών ξεκινούν από διάφορα σημεία, «όρμητήρια», και βαδίζουνε προς το Πολιτικό Γραφείο, όπου συνεδριάζει το υπουργικό συμβούλιο. Στη διαδρομή επιτήδειες διαδόσεις τρομοκρατούνε τα πλήθη των υπαλλήλων κι' έτσι στο Πολιτικό Γραφείο συγκεντρώνονται αρχιές ομάδες που πλαισιώνουν την Κεντρική Επιτροπή Αγώνα. Ο Τσολλάκογλου αρνείται να δεχθει την Επιτροπή και το υπόμνημα υποβάλλεται με τον «επί της τάξεως» αστυνόμο*. Η Επιτροπή, προσπαθώντας να

* Πρέπει να σημειωθεί τοῦτο: ο αστυνόμος ζήτησε τα ὀνόματα της Επιτροπής και τή διαβαίωσε με το λόγο «της στρατιωτικής του τιμής» πως σε καμμιά περίπτωση δε θα τα χρησιμοποιούσε για να διωχθει η Επιτροπή. Τα μέλη της πιστέψανε τα λόγια και τον πατριωτισμό του αστυνόμου και δεν ἔκρυψαν τα ὀνόματά τους. Ένας μόνο δυσπίστησε και τοῦδωσε ψευδώνυμο. Μετά την ἀπεργία η καραμπιναρία ἐπέδραμε στα

έπιτύχει όπωσδήποτε έπαφή με την κυβέρνηση, διευκολύνεται από τους άνωτέρους υπαλλήλους του ύπουργείου Οικονομικών. Οί άνώτεροι αυτοί παρουσιάζονται τό απόγευμα τής Δευτέρας στο Γκοτζαμάνη, υποβάλλουνε τά αίτήματα των υπαλλήλων και τά υποστηρίζουν. Ο ύπουργός μιλάει τούτη τή φορά πιο μαλακά, αφήνοντας περιθώρια συζήτησης, και δίνει υποσχέσεις άμεσης καλυτέρευσης τής θέσης των υπαλλήλων, έπαναφοράς των άπεργών στις θέσεις τους, απόλυσης των συλληφθέντων κλπ. Το βράδυ συνεδριάζουνε μαζί οί άνώτεροι του ύπουργείου Οικονομικών και ή Κεντρική Έπιτροπή Άγώνα. Πολύωρες συζητήσεις κατασταλλάζουν σε όρισμένα συμπεράσματα. Άργά τή νύχτα άποχωρούν οί άνώτεροι οικονομικοί και συνεχίζεται ή σύσκεψη τής Κ.Ε.Α. ως τά ξημερώματα. Οί υποσχέσεις του Γκοτζαμάνη κρίνονται τελικά ίκανοποιητικές κι' άποφασίζεται ή λύση τής άπεργίας στις 9 τό πρωΐ.

Τρίτη (21 του Άπριλίου). Ο τύπος δημοσιεύει διαλλακτικές δηλώσεις του Τσολάκογλου: « Εν όνόματι κλπ. κλπ καλώ τους υπαλλήλους, όπως προσέλθουν εις τάς ύπηρεσίας των. Η κυβέρνηση επέδειξε πατρικόν ένδιαφέρον ύπέρ αυτών... »! Και ή θανατική ποινή. Οί συλλήψεις, οί ξυλοδαμοί, οί καταδίκες, ή « άμείλικτος τιμωρία », οί απόλύσεις; Όι' αυτά, λέγονται τόρα « πατρικόν ένδιαφέρον »!

καταστήματά τους και τους ζήτησε. Δέν έπιασαν παρά μόνο δύο, που άργότερα περάσανε σ' ά γερμανικά στρατόπεδα. Ο έλληνας άστυνόμος παραβαίνοντας τό λόγο τής τιμής του, παρέδωσε, σάν κοινός καταδότης, τά όνόματα των μελών τής Έπιτροπής στους Ιταλοφασίστες τής καραμπιναρίας!!

Οἱ ἀπεργοὶ ὁμως ἀγνοοῦν τὸ διορισμένο πρωθυπουργό. Κανείς δὲν εἰσακούει τὴν ἐκκλησίῃ του καὶ κανείς δὲν παρουσιάζεται. Ὡσπου ἔρχεται ἡ ἐντολὴ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀγῶνα γιὰ τὴ λύση τῆς ἀπεργίας. Ἡ ὀκταήμερη ἀπεργιακὴ πάλη τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων τερματίζεται. Οἱ ἀπεργοὶ ἐπανέρχονται ὁμαδικὰ στὶς ὑπηρεσίες τους καὶ τὴν ἐπόμενη (22 τοῦ Ἀπρίλη) ὁ Τσολάκογλου, γιὰ νὰ μετριάσει τὴν ἐντύπωση, δηλώνει, ὅτι «οἱ ἀπεργήσαντες ὀλίγοι δημόσιοι ὑπάλληλοι ὑπήκουσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν». Ὁ ἀντίκτυπος τῆς ἀπεργίας δὲ περιορίστηκε στὸ ἐσωτερικόν. Οἱ συμμαχικοὶ ραδισταθμοὶ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, μὲ ἐνθουσιασμό παρακολούθησαν ὅλες τὶς φάσεις τῆς ἀπεργίας καὶ καλοῦσαν τοὺς λαοὺς τῶν σκλαδωμένων χωρῶν ν' ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τῶν ἐλλήνων δημοσίων ὑπαλλήλων.

5. Η ΝΙΚΗ

Ἡ νίκη τῶν ἀπεργῶν ἦταν ἀναμφισβήτητη. Οἱ ὑπάλληλοι ἐπανῆλθαν ὅλοι στὶς θέσεις τους, οἱ κρατούμενοι ἀπελευθερώθηκαν, οἱ ἐκκρεμεῖς δίκες στὰ στρατοδικεῖα σταμάτησαν. Ἡ ὀπισθοβουλή σκέψη τῆς διορισμένης κυβερνήσεως νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τις ὑποσχέσεις τῆς ἐγκυμονοῦσε νέου γι' αὐτὴν κινδύνου. Οἱ ξένοι πάτρονές της εἶχαν ὀξύτερη τὴν ἀντίληψη καὶ δὲν τὴν ἄφρησαν νὰ προκαλέσῃ ἀσύνετα νέα ἀναταραχὴ. Ἔτσι, ἀφοῦ περάσανε μερικὲς μέρες ἀπρακτες, ἡ κυβέρνησις διέταξεν ἀλλεπάλληλες προκαταβολὰς μισθῶν καὶ τελικὰ μὲ τὸ νομοθετικὸ διάταγμα 1424]1942 χορήγησε τὸ πρῶτο σοβαρὸ ἐπίδομα, ποῦ

ήταν μιὰ κλιμακωτὴ αὐξηση μέχρι 300%). Ἡ πληρωμὴ τοῦ μισθοῦ ὀρίστηκε δεκαπενθήμερη κι' αὐτὸ ἦταν πρόσθετη αὐξηση. Τὸ «ἐπίδομα ἀκριθείας ζωῆς», ὅπως χαρακτηρίστηκε, δόθηκε καὶ στοὺς στρατιωτικούς, τὴ χωροφυλακὴ, τὴν ἀστυνομία, τὴν πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία κι' ἀποτέλεσεν ἀφορμὴ γενικότερης αὐξησης ὅλων τῶν μισθολογίων καὶ τῶν συντάξεων. Σύγχρονα ἐνισχύθηκαν οἱ συνεταιρισμοὶ τῶν ὑπαλλήλων, πού, ἀπὸ τότε, διευκόλυναν ἀξιόλογα τὰ μέλη τους στὶς κατοπινὲς πιὸ δύσκολες περιστάσεις.

Οἱ ἄμεσες οἰκονομικὲς συνέπειες τῆς ἀπεργίας, αὐτὲς καθεαυτές, ἐπισφραγίζουν τὴν ἐπιτυχία της. Τὸ κέρδος ὅμως δὲν ἦταν ἀποκλειστικὰ αὐτό. Ἡ ἀπεργία κατέδειξε στοὺς ὑπαλλήλους πῶς ἡ περίοδος τῆς σκληρῆς θάνασις σκληρὴ γιὰ τὸ ὑπόδουλο ἔθνος· τὸ ἐθνικὸ αἶτημα τῆς ἐπιείωσις θὰ συναντοῦσεν ὀλοένα καὶ μεγαλύτερη ἀντίδραση· γιὰ νὰ σπάσει ἡ ἀντίδραση καὶ τὸ συνεπακόλουθό της ἡ τρομοκρατία, ἔπρεπε ν' ἀναπτυχθοῦν ἀγῶνες, ἀνισοί, βέβαια, μὰ ἱκανοὶ νὰ λυγίσουν τὸ ἀπάνθρωπο καὶ κτηνώδες προμελετημένο σχέδιο τῶν γερμανοϊταλῶν φασιστῶν γιὰ τὸν ἀκρατισμὸ τοῦ ἑλληνισμοῦ. Δύσκολος ὁ δρόμος. Οἱ ὑπάλληλοι δὲν προήθησαν ἀπ' τὴν ἀνηφορίαν· ἡ ἐθνικὴ ἐπιταγὴ γιὰ τὴν ἐπιείωσις ἔσπασε τοὺς φραγμοὺς τῶν διακρίσεων καὶ τῶν δισταγμῶν. Ἡ ἐνότης ἀρχισε νὰ σφυρηλατεῖται. Καμμιά δύσχημη καὶ κανένα μέτρο δὲν ἐμποδίσανε καὶ δὲ ματαιώσανε τὴν πορεία τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ συνδικαλισμοῦ τῶν ὑπαλλήλων. Ἡ πείρα τοῦ πρώτου ὀκταήμερου ἀπεργιακοῦ τοῦ ἀγῶνα στάθηκεν ἀλάθητος ὁδηγὸς τους καὶ μοναδικὸς ἐμψυχωτὴς τους. Ἦταν, ἄραγε, ἡ πανυπαλληλικὴ ἀπεργία ἱρωϊκὸ μεγαλοῦργημα; ἡ ἐθνικὸ κατόρθωμα; Ὁργανωμένη,

μήπως, συνειδητή, πατριωτική αντίσταση στὸν ἐχθρό; Οἱ αὐταπάτες, οἱ αὐτοθουμισμοί, οἱ αὐτοέπαινοι, οἱ αὐτοκολακεῖες δὲ στέργουν στοὺς Ἀνθρώπους καὶ τὰ Ἔθνη. πρὸ ἔχουν αὐτεπίγνωση, αὐτοπεποίθηση καὶ ἐκτελοῦνε, μικρὸ εἴτε μεγάλο, τὸ χρέος πρὸς τὴν Πατρίδα. Οἱ Ἕλληνες δημόσιοι ὑπάλληλοι τὸ χρέος τοῦτο ἔσπευσαν, πρῶτοι ἀνάμεσα στοὺς πρῶτους, νὰ ἐκπληρώσουνε. Στὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἐθνικοῦ καθήκοντος ἔδωσαν μιὰ μάχη, τὴν πρώτη μάχη, μὲ πλούσιον αὐθορμητισμὸ καὶ ἐνθουσιασμὸ καὶ θάρρος — ὅταν μισητοὶ ἐχθροί, βάρβαροι καὶ δόλιοι, σκορποῦσαν ῥίγη φόβου στὰ ἑκατομμύρια τῶν σκλάβων λαῶν τῆς Εὐρώπης... Ἡ μάχη αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπαρχὴ κατοπινῶν ἐξορμήσεων γιὰ τὴν ἐπιδίωση καὶ τὴν λευτεριά· ἦταν ὁ πρόλογος τοῦ ἐθνικοῦ μας Ἐπους στὰ χρόνια τῆς σκλαδιᾶς...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁμολογημένα	σελίδα	8
Α΄. ΣΥΝΤΟΜΗ ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ		
1) Ἡ Εὐρώπη σκλαβωμένη	σελίδα	9
2) Ἡ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα	»	13
3) Ἡ Ἐθνικὴ ἀντίσταση	»	15
Β΄. Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ		
1) Οἱ Δημόσιοι ὑπάλληλοι	σελίδα	18
2) Ἐν ὄψει τῆς ἀπεργίας	»	25
3) 14 τοῦ Ἀπριλίου 1942	»	24
4) Ἡ ἀπεργία πανυπαλληλική	»	28
5) Ἡ νίκη	»	36

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

048/1

Α. Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φηλοσ

Η ΠΡΩΤΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

ΣΤΗ ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΡΑΒΑΚΟΥ
ΑΘΗΝΑ - 1945

Α.Σ.Κ.Ι. ΕΘΝ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Αθήνα

ΣΤΙΣ 14 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ ΤΟΥ 1942
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ
ΔΙΝΟΥΝ ΑΥΤΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ
ΣΤΟ ΠΑΝΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ

«Εὖγε στοὺς ὑπερηφάνους δημοσίους
ὑπαλλήλους τῆς Ἑλλάδος. Ἄς συνεχί-
σουν καρτερικὰ τὸν πατριωτικὸν τους ἀ-
γῶνα ποὺ περιβάλλεται μὲ τὶς συμπά-
θειες τῶν Συμμάχων».

Ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ Λονδίνου
19 τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1942

ΟΜΟΛΟΓΗΜΕΝΑ

Τὸ βιβλιαράκι τοῦτο ἔρχεται σὴ δημοσιότητα χωρὶς ἀξιώσεις. Καθεαυτὸ δὲν εἶναι ἱστορικὸ χρονικόν. Εἶναι μιὰ ἀπλὴ ἱστορικὴ περιγραφή τῶν γεγονότων τῆς πρώτης ἀπεργίας σὴ δουλωμένη Εὐρώπη, χωρὶς ἰδιαίτερη φροντίδα ἐντονότερου χρωματισμοῦ τῶν περιστατικῶν. Ἡ περιγραφή ἀφήγησις στηρίχθη σὲ μαρτυρίες ἀξιόπιστες καὶ σὲ λιγοστὰ ὑπάρχοντα γραπτὰ κείμενα. Αὐτός, ἐξάλλου, ποὺ φρόντισε τὴ συλλογὴ τους, ἔζησεν ὁ ἴδιος τὰ περιστατικὰ τῆς ἀπεργίας. Σκοπός μου δὲν εἶναι ἡ λεπτομερειακὴ ἱστορικὴ ἔρευνα, μήτε ἡ κριτικὴ, καὶ πῶς πολὺ, ἡ ἀξιολόγησις τοῦ γεγονότος. Ὁ σκοπός καὶ διαφορετικὸς εἶναι καὶ περιορισμένος: νὰ πλουτισθῆ ἡ ἐθνικὴ παράδοσις καὶ νὰ ἐξαρθῆ ἡ ἐθνικὴ ἀντίστασις τῶν ἐλλήνων ὑπαλλήλων σὲ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς καὶ νὰ μὴ λησμονηθοῦνε καὶ πλαστογραφηθοῦνε μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου διαλεχτὲς σελίδες τοῦ ἐθνικοῦ μας ἔπους. Ὅσο γιὰ τὴ γλῶσσα χρησιμοποίησα τὴ γλῶσσα τοῦ Λαοῦ μας: ὡστόσο εἶναι ἀμφιβολὴ ἡ ἐπιτυχία μου. Οἱ ἀναγνώστες ἄς κρίνουν αὐστηρὰ τὴν ὅλη προσπάθειά μου.

Α. Κ. Δ.

Ἀθήνα, 10—V—1945

ΑΡΧΕΙΑ
ΕΥΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Α'. ΣΥΝΤΟΜΗ ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

1. Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΗ

Ἀρχές τοῦ 1942. Ὁ διεθνῆς ἐρίζοντας δὲν εἶναι παρήγορος γιὰ τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα. Ὁ ναζισμὸς-φασισμὸς φαίνεται κυρίαρχος σ' ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπῃ. Στὸ βαρὺ του πέλμα στενάζουν ἑκατομμύρια σκλάβων λαῶν: τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἀλβανίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Νορβηγίας, τῆς Δανίας, τοῦ Βελγίου, τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῆς Ἑλλάδας, τῆς Ἑσθονίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Λιθουανίας, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Ρωσίας... Ἄλλες χῶρες, γοητευμένες καὶ σὺναμα φοβισμένες ἀπ' τὴν ἀναμφίβολες μεγάλες στρατιωτικὴς ἐπιτυχίες τοῦ Ἄξονα, δηλώνουν ὑποταγή, ποὺ στὴ γλῶσσα τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ἀνάγκης κημουπλασιέται μὲ τὴν λέξεις «φιλία» καὶ «συμμαχία»: Φιλλανδία, Οὐγγαρία, Ρουμανία,

Βουλγαρία. Ἡ κάθε μιὰ χωριστὰ κι' ὅλες μαζί ἐπιδιώκουνε τὴν πραγμάτωση, μὲ τὴν ἐνίσχυση τοῦ "Αξονα. «ἐθνικῶν βλέψεων»... "Ἄλλες πάλι μένουν αὐδέτερες»: Ἡ Ἰσπανία κρατᾷ οὐδετερότητα ἔνοχη, ἡ Τουρκία φιλική πρὸς τὸν "Αξονα, ἡ Σουηδία τὸ ἴδιο, ἡ Ἑλβετία ἐπίσης τὸ ἴδιο... Ἄφογη θὰ μπορούσε ἴσως νὰ χαρακτηρισθεῖ ἡ αὐδέτερη στάση τῆς Πορτογαλλίας, ἐξαιτίας τῆς γεωγραφικῆς της κυρίως θέσης καὶ τῶν οἰκονομικῶν της συμφερόντων — μολονότι τὸ ἐσωτερικό της καθεστῶς, μὲ τὸν Σαλαζάρ ἐπικεφαλῆς, συγγενεύει πρὸς τὸ χιτλερικό.

Οἱ σύμμαχοι δέχονται σκληρὰ τὰ πολεμικὰ πλήγματα ἀπὸ μέρος τοῦ "Αξονα — στὴν ξηρὰ, στὴ θάλασσα καὶ στὸν ἀέρα. Ὁ γερμανικὸς στρατός, τὸ ναυτικό, ἡ «Λουφτβάφφ» μὲ τὴν ἐνίσχυση (ποσοτικὴ καὶ τεχνικὴ παρὰ ποιοτικὴ) τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν δορυφόρων — ξέχωρα οἱ μισθοφορικὲς «ἐθελοντικὲς» ταξιαρχίαι τῶν ἀξονοδούλων καὶ οὐδετέρων — ἔχουνε στὸ ἐνεργητικό τους ἐπιτυχίαις σ' ὅλα τὰ πολεμικὰ θέατρα. Ἡ συνεχὴς προχώρηση, μέσα σὲ πολύνεκρες τιτάνειες μάχες, τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων στὸ Ἀνατολικὸ μέτωπο, ὅπου ὁ ἰσχυρότερος συμμαχικὸς στρατός, ὁ Σοβιετικὸς, βρίσκεται στὴν ἀνυπέβλητη ἀνάγκη νὰ περνᾷ ἀδιάκοπα ἀπ' τὴν ἀμυνα στὴν ἐπίθεσιν κι' ἀντίστροφα, ὑποχωρώντας στρατηγικὰ πρὸς ἀσφαλέστερα σημεῖα μελλοντικῆς νικηφόρας ἐξόρμησις κρατεῖ τὴν ὑφήλιον σὲ μιὰ ἀγωνιώδη ἀνησυχία γιὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολέμου στὸ μέτωπο τοῦτο. Οἱ πολεμικὲς, ἐξάλλου, ἀτυχίαις τῶν ἄγγλων στὸ μέτωπο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς (Κυρηναϊκὴ), ὅπου τὰ ἰταλογερμανικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Ρόμμελ, διαμφισβητοῦν ἐπιτυχῶς τὴν πρωτοβου-

λία στις επιχειρήσεις, αυξάνουνε τήν άγωνία και τήν άβεβαιότητα. Ο φοβερός υποβρυχιακός, τέλος, πόλεμος έχει αναπτυχθῆι σ' επικίνδυνο σημεῖο για τίς συμμαχικές μεταφορές και τόν άεφοδιασμό.

Ἡ κατάσταση, από συμμαχικήν άποψη, δέν εἶναι καλύτερη στα υπόλοιπα μέτωπα (Κίνα Β. ρμανία, Είρηνικός κλπ.). Ο Ιαπωνικός πολεμικός μηχανισμός εἶναι ισχυρότατος. Στρατός μαχητικός, στόλος επίφοδος, αεροπορία αξιόμαχη. Ἡ Ἰαπωνία σημειώνει τίς πρώτες μεγάλες επιτυχίες της σέ βάρος τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀγγλίας και τῆς Κίνας. Οἱ άξονικές Δυνάμεις φαινονται άκατάβλητες.

Ἡ ἔπαρση τῶν ναζιδων γίνεται θρασύτερη, πρωτόγονη. Οἱ στενοί συνεργάτες τοῦ Χίτλερ και συνυπεύθυνοι μ' αὐτόν για τήν ανθρωποσφαγή προεξοφλοῦνε τήν άξονική νίκη και τὸ θρίαμβο τοῦ φασισμού. Προσπαθοῦνε νά ἐκμεταλλευθοῦν ὅσο μποροῦνε τίς στρατιωτικές επιτυχίες τοῦ Ἄξονα, ν' άπατήρουνε και νά πτοήσουνε, κατὰ πρώτο λόγο, τοὺς λαοὺς τῆς κατεχόμενης Εὐρώπης κι' ἔπειτα τὸ δικό τους τὸ λαό. Ο πόλεμος για αὐτοὺς ἔχει κριθεῖ ὀρστικά. «Ἀπρόσβλητοι από στρατιωτικήν άποψη, ἐξασφαλισμένοι από οικονομικήν άποψη μποροῦμε νά οργανώσουμε πολιτικά τήν ἡπειρό μας σαν νά ζοῦμε σέ περίοδο εἰρηνική» — διακηρύσσει ἐπίσημα ὁ ξετσιπωτος και φαῖδρος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Γ' Ράϊχ φόν Ρίμπεντροπ! Καί λέγοντας «πολιτική ὀργάνωση» ἐννοοῦσε τή «νέα εὐρωπαϊκή τάξη» ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ Ἄξονα!

«Νέα εὐρωπαϊκή τάξη». Ἀξίωση και ὑποσχηση τῆς μεγαλύτερης σύγχρονης ἐγκληματικῆς φυσιογνωμίας. Ἀνεξίτηλο στίγμα για τήν πολιτισμένη ανθρωπότητα. Ἡ χιτλερική κατοχή τίποτα δέ σεβάστηκε

καὶ τίποτα δὲν ἄφησε στὴ θέση του. Ἡ ναζιστικὴ χολέρα ἀφάνισε τὸ πᾶν στὸ καταστροφικὸ πέρασμά της... «Νέα εὐρωπαϊκὴ τάξη»! Μ' αὐτὲς τὶς τρεῖς ἀθῶες λέξεις προσπάθησεν ὁ ἐχθρὸς νὰ κρύψει τὰ ἐγκληματικά του σχέδια ἀπ' τοὺς λαούς. Τὸ τέχνασμα ἔπρεπε νὰ μὴν ἀποτύχει. Οἱ πολεμικὲς ἀνάγκες τῶν ναζιδῶν καὶ τὰ συμφέροντά τους βιάζον. Οἱ λαοὶ ὀφείλουν νὰ πιστέψουνε τῇ «νέᾳ τάξει» τοῦ μ ε λ λ ο ν τ ο ς. Ἄν πιστέψουνε, θὰ τὰ δόσουν ὄλα, δουλειὰ καὶ ζωὴ, πατρίδα καὶ τιμὴ, γιὰ τὴ νίκη καὶ τὸ θρίαμβο τῆς φασιστικῆς τυραννίδας. Ἄν ὄχι... ἄργά ἢ γρήγορα, θὰ ξεσποῦνεν ἡ ἐθνικὴ ἀντίδραση, ὁ ἐθνικοαπελευθερωτικὸς ἀγῶνας ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ποὺ διψοῦσανε τὸ ξεσκλάβωμά τους...

Τοῖα ὄπλα—μέσα, διάλεξεν ὁ κατακτητής, γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του. Τὴν π ε ῖ ν α, ὕπουλη, συστηματικὴ, ἐπιστημονικὴ. Ἀποτέλεσμα, ἡ ἐξαθλίωση. Τὴν τ ρ ο μ ο κ ρ α τ ί α, ἄγρια, πολύμορφη, ἀπεριόριστη. Ἀποτέλεσμα, ὁ φόβος. Τὴν π ρ ο π α γ ά ν δ α, πολύτροπη (τύπος βχδιόφωνο, δουλίες, κινηματογράφος, θέατρο κλπ) καὶ ἠθικὰ ἀχλίωτη (ἐκβιασμοί, χρηματισμὸς κλπ). Ἀποτέλεσμα, ἡ ἀμφιβολία, ἡ σύγχυση, ἡ ἀλλαξοπιστία, ἡ προδοσία. Ποιέ, σὲ καμμιά περίπτωσι, δὲ θὰ μποροῦσε νὰ σταθεῖ ἐθνικὸ φρόνημα καὶ διάθεσις ἀγωνιστικὴ, συνεπῶς ἐθνικὴ ἀντίστασις, σὲ βᾶθρο ἐξαθλίωσης, φόβου καὶ ἀμφιβολίας. Ὁ ἐχθρὸς εἶχε σχέδιο πραγματικὰ δαιμονικόν. Μὰ τὸ σχέδιό του θὰ ναυαγοῦσε, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ κατάλληλο ὄργανο, ποὺ θ' ἀναλάμβανε ὕπουλα τὴν πραγματάωσή του. Τὸ ὄργανο αὐτὸ κατασκευάστηκε εὐκόλα. Σὲ κάθε ὑπόδουλη χώρα ἕνας ἕσμὸς ἀνθρώπων χωρὶς ψυχὴ, χω

ρίς ἔθνικὴ συνείδηση, χωρὶς ἐντροπή, προσφέρθηκε πρόθυμα καὶ δουρικᾶ σιτὴ διάθεση τοῦ κατακτητῆ. Ἐπὶ ἐδῶ ἔχουνε τὴν προέλευσὴ τους οἱ «ἐπιχώριες» κυβερνήσεις τῆς Κατοχῆς καὶ οἱ λογιῆς λογιῆς ὑποτακτικοὶ καὶ συνεργάτες τῶν ἐπιδρομέων.

Τὴν περίοδο τούτη ἡ ὀργάνωση τῆς ἔθνικῆς ἀντίστασης σιτὴς διάφορες χῶρες βρίσκεται σιτὰ πρῶτα βήματά της. Οἱ δυσκολίες εἶναι τεράστιες. Οἱ σκλάβοι λαοὶ μόλις ἀρχίζουσι νὰ ξεμουδιάζουσι... Ὁ συμμαχικὸς πολεμικὸς ἀγῶνας περνάει τὴν ὀξύτερη, τὴν κρισιμότερη φάση του. Οἱ λαοὶ ὁμοῦ, μέσα σιτὴν ἀνείπωτη μαύρη σκλαβιά, ποῦ σκεπάζει ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη τὴν Εὐρώπη, ἀρχίζουσι νὰ ἐλπίζουσι, νὰ πιστεύουσι, νὰ ἀτενίζουσι σιτὸ ἄπειρο τὴ συμμαχικὴ Νίκη...

2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἀπρίλης τοῦ 1942. Πλησιάζει νὰ κλείσει χρόνος ἀπὸ τότε ποῦ ἡ μικρὴ καὶ φτωχὴ Ἑλλάδα, δοξασμένη γιὰ τὴν αὐτοθυσία καὶ τὴν ἡρωϊκὴ της ἀντίσταση, ἔχασε τὴν ἔθνικὴ της ἀνεξαρτησία. Οἱ ναζίδες ἀνοίξαν τὸ δρόμο. Ἀκολούθησαν ἀδιάντροπα οἱ νικημένοι Ἴταλοι τοῦ Μουσολίνι. Τρίτος ἐχθρὸς, γείτονας αὐτός, δῆμιος, ἐμπρησιτῆς καὶ βάρβαρος χωρὶς τὸν ὁμοίό του, ὁ βουλγάρικος φασισμὸς, χτύπησε πισῶπλατα τὴν ἀφοπλισμένη καὶ ῥημαγμένη Πατρίδα. Κάποιοι ἄλλοι γείτονες, οἱ ἀρβανίτες, δὲν «κιοτέψαν» τούτη τὴ φορὰ καὶ ῥίχτηκαν κι' αὐτοὶ γιὰ μερτικὸ... Κι' ἀκόμα ἄλλοι, δικοὶ μας αὐτοὶ. Ἕλληνες, οἱ κουτσόβλαχοι, ἀσημονούσανε καὶ τρομοκρατούσανε τὸν πληθυσμὸ, διεκδικῶντας ξέχωρο, «αὐτονομία» καθῶς τὸ λέγανε, κράτος!

Ὅλες αὐτὲς τὴς ἀθλιότητες τὴς ἔθλεπε καὶ τὴς κα-

μάρωνε ή έλέφ Κατοχής ψευτοκυβέρνηση του στρατηγού Τσολάκογλου (με συνυπεύθυνο πανυπουργό τὸ γιατρό και πολιτευτή Θεσσαλονίκης Σωτήρη Γκοτζαμάνη). Όπως ήταν φυσικό, ή κυβέρνηση τούτη στάθηκε άπαρχής μέχρι τέλους, ὄργανο τῶν κατακτητῶν. Άλλιῶς δέν ήταν άνεκτή. Μέσα σ' ένα χρόνο ή Ελλάδα έχασε τήν έθνική και έδαφική της ένότητα. Κομματιάστηκε και μοιράστηκε στους γερμανούς (Κρήτη), στους Ιταλούς (νησιά), στους βουλγάρους (Μακεδονία—Θράκη) και στους άρστανίτες (Βόρειος Ήπειρος). Οί κουτσόβλαχοι τής Θεσσαλίας ζητούσανε κι' αὐτοί... αὐτονομία. Η οίκονομική της ύπόσταση έπαθεν άπερίγραπτη έξάρθρωση. Όλος γενικά ὁ έθνικός πλοῦτος καταληστεύθηκε και δέν έμεινε τίποτα, απὸλύτως τίποτα, για τὸ δύστυχο λαό. Η μαύρη άγορά και τὸ πληθωρικό χαρτονομισμα, πὸν αντικατέστησε τὸ στρατιωτικό μάρκο και τή λιρέττα, δημιούργησαν ένα φαῦλο κύκλο τιμῶν άγοράς και πώλησης. Τὸ πρόβλημα τής στοιχειώδους διατροφής του έλληνικοῦ λαοῦ ήταν ὁ καθημερινός βραχνάς. Βασικές τροφές, σαν τὸ ψωμί, τὸ λάδι, τήν έληά, τὰ ὄσπρια, τὰ ζυμαρικά, δέν υπήρχανε πέρα μόνο σέ μερικές ποσοτητες, σέ ειδικές μαυραγοριτικες κρυψῶνες και σέ τιμές άπρόσιτες. Για ζωϊκές τροφές δέ μπορούσε νά γίνει σοβαρός λόγος. Υπήρχανε, βέβαια, για ὀρισμένους ἔμως καταναλωτές.

Ό Geoffrey Lapage, άγγλος παρασιτολόγος στὸ Ίνστιτουτο Παθολογίας τῶν Ζῶων του Cambridge δημοσίευσε στὸ «Time and Tide» του Λονδίνου ένα ενδιαφέρον άρθρο για τὸν ὑποσιτισμό στην Εὐρώπη. Αποσποῦμε τήν εξής περικοπή πὸν αναφέρεται στην Ελλάδα: «Κατά τήν διάρκεια τής δεύτερης περιόδου, τής τραγικής περιόδου πὸν

κράτησε ως τὸ τέλος τοῦ Μάρτη 1942, ἡ επίσημη καθημερινή μερίδα ψωμοῦ ἦταν περίπου 30 δράμια. Γινόταν ἀπὸ μπομπότα. (Σημ. δική μας: οἱ εἰδικοί λέγουν πὼς ἦταν κι' ἀπὸ ξυλάλευρο!) καὶ ἡ διανομὴ δὲν ἦταν πάντοτε ἐξασφαλισμένη. Τὰ σουσίτια στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ ἔτρεφαν περίπου τὰ 3/4 τοῦ πληθυσμοῦ, δὲ μπορούσαν ὁμως νὰ ἐξασφαλίσουνε πάνω ἀπὸ 400 ἢ 500 θερμίδες. Γιὰ τὰ μωρὰ ἡ μερίδα ἦταν περίπου 15 δράμια ρύζι τῆ βδομάδα. Γάλα ἦταν σχεδὸν ἀδύνατο νὰ προμηθευθεῖ κανεὶς. Μιὰ ἔρευνα γιὰ τὸν Μάρτη 1942 ποὺ δημοσίευσε ἡ Διεθνὴς Ἑνωσὴ Παιδικῆς Ὑγιεινῆς ἀναφέρει, πὼς δὲν ἦταν διόλου σπάνιο νὰ βλέπει κανεὶς γυναῖκες μὲ πεθαμένα ἢ ἐτοιμοθάνατα παιδάκια στὴν ἀγκαλιά τους, κι' ἀκόμα νὰ βλέπει παιδιά νὰ ψάχνουν ἀπορρίματα καὶ νὰ διεκδικοῦνε τὸ σκουπίδια ἀπ' τοὺς σκύλους. Ἡ θνησιμότητα δεκαπλασιάστηκε. Ὁ ἐλληνικὸς, ὁ σουηδικὸς, ὁ Διεθνὴς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς πολέμησαν με θάρρος τὴ συμφορὰ, καὶ οἱ κυβερνήσεις τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῶν Ἐνωμένων Πολιτειῶν ἔστειλαν φορτία τροφίμων καὶ φαρμάκων. Κατὰ τὴν τρίτη περίοδο ποὺ βᾶσταξε ὡς τὸ Δεκέμβρη 1942, ὁ λιμὸς μετριάστηκε λίγο».

Μὲ δυὸ λόγια τούτη τὴν περίοδο ὁ ἐλληνικὸς λαὸς λιμοκτονοῦσε. Ἀποτέλεσμα, ἡ καταπληκτικὴ αὐξηση τῆς θνησιμότητας. Πρὶν ὁμως ἀπ' τὸ θάνατο ἔχουμε τίς ἀρρώστειες, τὴ φθίση, τὸν τύφο, τὴν ἐλονοσία, τὴ δυσεντερία, τὸν ραχιτισμό, τὴν ἀναιμία... Οἱ ἀρρώστειες αὐτές, καὶ πολλὲς ἄλλες, μπορεῖ νὰ μὴν ὀδηγήσαν ἄμεσα στὸ θάνατο, ὀδηγοῦσαν ὁμως στὸν ἐκφυλισμό, στὴν ἐκμηδένιση τῆς φυλῆς. Ὁ ὕπουλος αὐτὸς κίνδυνος, ποὺ πρωτοφάνηκε τὸ 41, μεγάλωσε πιὸ πολὺ τὸ 42.

3. Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Τὰ δραματικὰ γεγονότα τῆς παράδοσης τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ἀπ' τοὺς στρατιωτικοὺς του ἡγέτες, ἡ

έντονη φιλοαξονική προπαγάνδα, ή απόκρυψη άπ' τὸ λαὸ τῶν ἐγκλημάτων τῆς ἰταλο - γερμανο - βουλγάρικης κτηνωδίας σὲ βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀκεραιότητος καὶ ἀνεξαρτησίας, ή ἀναδουλειά, ή φτώχεια, ή προσφυγιά, ή μαύρη ἀγορά, ή τρομοκρατία, ή πείνα σὲ συνδυασμὸ μὲ τίς ἀλλεπάλληλες στρατιωτικὲς ἐπιτυχίες τοῦ "Αξονα ἐπέδρασαν ἀνάλογα στὸν κουρασμένο άπ' τὸν ἄνισο καὶ τραχὺ πόλεμο τῶν ἁλβανικῶν βουνῶν κι' ἀπελπισμένο άπ' τὴν ἔλθασή του ἑλληνικὸ λαό. Νικητῆς αὐτός, ἔδλεπε τοὺς νικημένους νὰ εἶναι κυρίαρχοι στὸν τόπο του, νὰ διατάζουν, ν' ἀρπάζουνε, νὰ σκοτώνουνε, νὰ ρημάζουνε τὰ πάντα. Οἱ ὀμαδικὲς σφαγὲς τῶν ἡρώων καὶ τῶν ἡρωϊδῶν τῆς μαρτυρικῆς Κρήτης ἔγιναν θρύλος. Σιγά - σιγά, ή τραγικὴ πραγματικότητα ἔσβησε τὴ θλίψη, τὴν ἀπόγνωση καὶ τίς πλαδαρὲς καὶ ψυχοφθόρες αὐταπάτες, ποὺ έντεχνα σκορποῦσαν οἱ πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ «ἑλληνικὴ» κυβέρνηση τοῦ στρατηγοῦ Τζολάκονγλου ἀπογυμνώθηκε στὰ μάτια τοῦ λαοῦ σὰν ὄργανο τῶν ναζιδῶν - φασιστῶν. Οἱ νίκες τοῦ "Αξονα πικραίνουν βαθειὰ τὸν ὑπόδουλο λαό. Δέν τὸν ἀπογοητεύουν ὁμως σὰν πρῶτα. Τὸν ταλαιπωροῦν μόνο οἱ στενόχωρες σκέψεις, τὰ «ὑπὲρ» καὶ τὰ «κατὰ». Τὸ μῖσος του ἐνάντια στὸ ναζισμό ὀλοένα ὀρθώνεται πιὸ σκληρό. Τὰ πανιασμένα πρόσωπα κινεῦνται παντοῦ βουβὰ κι' ἐκφραστικὰ, μὲ τὴν περιφρόνηση καὶ τὸ μῖσος στὰ χεῖλη. Τὸ ἔδαφος τῆς ἐθνικῆς ἀντίστασης ἀρχίζει νὰ λιπαίνεται πλούσια...

Οἱ προσπάθειες, στὶς ἀρχὲς τοῦ 42, γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς ἐθνικῆς ἀντίστασης καρποφοροῦν. Δραστήριοι καὶ ἐκλεκτοὶ πατριῶτες, οἱ σύγχρονοι αὐτοὶ «φιλικοὶ ἑταῖροι», ἀκολουθοῦνε πιστὰ τ' ἀχνάρια

τῶν διαλεχτῶν πρωτεργατῶν τῆς ἐποποιΐας τοῦ 21.
Ἐπιμονή κι' αὐτοθυσία. Ὀργανωτικὸς μόχθος, ταλαι-
πωρίες, κίνδυνοι, ἀπογοητεύσεις, ἐλπίδες, πίστη...
Τὰ κύττερα τῶν ὀργανώσεων σχηματίζονται στὴν
ἀρχὴ συνωμοτικὰ κι' ἀργότερα θαρρετὰ. Οἱ δυσκολίες
φέρνουν τὸν ἱλιγγο. Ἡ διαφώτιση, ἐντυπὴ καὶ προφο-
ρικὴ, ξεδιαλύνει τὴ σύγχιση, τονώνει τὶς ἐλπίδες, φυ-
γαδεύει τὴν ἀπογοήτευση, σπάζει τὴν ἐχθρικὴ προ-
παγάνδα. Ἀσθονα καὶ πολυτελεῖ τὰ ἐντυπα τῶν ἐχ-
θρῶν, ντόπιων καὶ ξένων, προκαλοῦνε τὴν ὑποψία.
Κάτι ἄλλα ἐντυπα, φτωχὰ στὴν ἐμφάνιση, τὰ μικρού-
τσικα «δελτία», οἱ προκηρυξοῦλες, κάποιες νάνες ἐφη-
μερίδες, ὅλα χειρόγραφα, δακτυλογραφημένα, πολυ-
γραφημένα, σπάνια τυπωμένα, κυκλοφοροῦν ἀνάρπα-
στα ἀπὸ χέρι ἐν χέρι μὲ καρδιοχτύπι... Μήπως: ...
Ὁ φόβος τοῦ ἐθνοπροδότη σκοοπάει τὴν ἀγω-
νία... Τότες ἀκόμα τὸ κίνημα τῆς ἐθνικῆς ἀντίστα-
σης βρισκότανε σ' ἐμβρυώδη κατάστασι.

Β'. Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

1. ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Ἡ νεοελληνικὴ πραγματικότητα ἀποκάλυψε μιὰν ἀλήθεια, ὀλωσδιόλου ἱστορικὴ. Τὰ πολιτικὰ ὄργανα τοῦ κράτους, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, δὲν κατόρθωσαν ὡς σήμερα ν' ἀποκτήσουνε στοιχειώδη οἰκονομικὴν ἐπάρκεια. Εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν μισθοδίαιτοι. Ἀπ' τὴ σύστασὴ τοῦ ἐλληνικοῦ κράτος δὲ θέλησε ν' ἀντιμετωπίσει μὲ δική του πρωτοβουλία τὸ ὑπαλληλικὸ ζήτημα. γι' αὐτό, πολὺ συχνά, βρίσκεται σ' ἀντιδικία μὲ τὰ ὄργανά του. Ἀπειρες φορές οἱ πολιτικοὶ τοῦ ἐκπρόσωποι βρέθησαν στὴ δύσκολη, πραγματικά, θέση νὰ ὁμολογήσουνε τὸ ἀπαράγραπτο χρέος τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους της καὶ ἄλλες τόσες φορές δοθήκανε παχυλὲς ὑποσχέσεις γιὰ τὴν

ἐκπλήρωση τοῦ χρέους αὐτοῦ. Ὅμως τὸ χρέος ἔμεινε
καὶ μένει ἀνεκπλήρωτο.*

Ἡ τετραάχρονη περίοδος τῆς Δικτατορίας χειροτέ-
ρευσε τὴν θέσιν τῶν ὑπαλλήλων Ὁ τελευταῖος τῆς ὑ-
πουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ἀνδρέας Αποστολίδης ἦ-
ταν ὁ μανιακὸς διώκτης τοῦ ὑπαλληλικοῦ κόσμου.

... Ὅταν ἡ νόμιμη βασιλικὴ κυβέρνησις τοῦ
Τσουδεροῦ—μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν στρατηγῶν τῆς
στὸν ἐχθρὸν—ἐγκατέλειπε τὴν πρωτεύουσα γιὰ νὰ ζη-
τήσῃ προσωρινὸ καταφύγιον εἰς τὴν Κρήτην ἄφησε πίσω
τῆς τοὺς κρατικούς ὑπαλλήλους σὲ μιὰ κατάστασιν
μεγάλῃς οἰκονομικῆς δυσχέρειας. Ἀπὸ ἐπιπολαιό-
τητα, ἢ κακοῦς ὑπολογισμοῦς ἢ ἀδιαφορίας, ἀπέφυγε,
πρὶν φύγει, νὰ βοηθήσῃ τοὺς ὑπαλλήλους, καὶ τοὺς
ἄλλους μισθωτοῦς, μὲ οἰκονομικὰς ἐκτακτὰς ἐνισχύ-
σεις (δάνεια καὶ προκαταβολὰς μισθῶν). Οἱ πασχαλι-
νὲς γιορτὲς καὶ οἱ τοτινὲς περιστάσεις λόγῳ τῶν ρα-
γδαίων γεγονότων ἦταν ἓνα σοβαρὸ πρόσχημα. Ἡ
ἐνίσχυσις αὐτὴ θ' ἀποτελοῦσε μιὰ πολιτικὴν πράξιν
γενναίαν καὶ τολμηρὴν καὶ κάτι περισσότερον· μιὰ πράξιν
ἐθνικὴν. Ἀπ' τὴν μιὰ μεριὰ θ' ἔδινε τὴν δυνατότητα σὲ
δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες χιλιάδες οἰκογένειαις ν' ἀπορ-

* Κάποτε —τὸ 1923— γνωστὸς πολιτευτὴς καὶ ἄξιος νο-
μομαθὴς ἔφερε εἰς τὴν δημοσιότητα μὲ τὸ ὄξυ ὕψος τοῦ μερικῆς
πικρῆς γιὰ τὴν Πολιτεία ἀλήθειαις. «Οἰουδήποτε ἄλλου κρά-
τους—ἔγραφε τότε εἰς τὴν «Ἑνωσι» ὁ κ. Ἀλ.
Βαμβέτσος—ὁ ὑπαλληλικὸς ὀργανισμὸς, εἰς τὸν ὅποιον
θὰ παρουσιάζοντο τοιαῦτα συμπτώματα θὰ εὑρίσκετο ἐν πλή-
ρει ἀποσυνθέσει. Τὸ ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη ἑλληνικὸν κράτος πα-
ρὰ πάντα ταῦτα εἶναι εἰς τιμὴν τοῦ ἥρωος καὶ μάρτυρος ἑλ-
ληνος δημοσίου ὑπαλλήλου, τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι τὸ μικρότε-
ρον προσόν, ὅτι ἄνευ συνδρομῆς τοῦ κράτους προσπαθεῖ νὰ
θελιώσῃ καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὰς ἐλλείψεις».

ροφήσουν ἀπὸ τὴν ὑπερπλουτισμένη ἀγορὰ τεράστιες ποσοτητες ἐμπορευμάτων ἀμεσης χρήσης (τρόφιμα, εἴδη νοικοκυριοῦ, ὑπόδυσης, ρουχισμοῦ κλπ.) κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη θὰ λιγότευε τὸ διαθέσιμο ἐμπόρευμα, πού, σὲ λίγες μέρες ἀργότερα, λεηλατήθηκε, κυριολεκτικά, ἀπὸ τοὺς ἐπιδρομεῖς φασίστες μετὰ τὴν ληστρική μέθοδο τῶν δισεκατομμυρίων ψευτοχαρτονομισμάτων κατοχῆς (μάρκων καὶ λιρεττῶν) πού κατακλύσανε τὴν Ελλάδα. Μὰ ἡ κυβέρονηση, καὶ στὴν ἀναγκαστική φυγή της, ἔτρεμε μήπως καταλήξουμε καὶ τότε στὸν πληθωρισμό!.. Ἔτσι ἡ ἐλληνική ἀγορὰ, γιὰ νὰ μὴ ξεπέσει τάχα ἡ δραχμή, βρέθηκε στὴν εὐχάριστη θέση νὰ ὑπερκαλύψει ὅλες τὶς ἀνάγκες, ὅλη τὴ γύμνια κι' ὅλες τὶς λιχουδιές ἀμέτρητων γαζιδῶν—φασιστῶν, πού περνοῦσαν, ἀστεῖρευτα, μῆνες καὶ χρόνια—τέσσερα χρόνια! — πειρατὲς τῆς στεριάς σὲ κουρσεμένη χώρα...

Ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες τῆς σκλαβιάς ἡ ἄτυχη δραχμή μας πῆρε τὸν κατήφορο. Ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα, τὸ κόστος τῆς ζωῆς ἀνέβαινε. Σ' ὅλες τὶς σχέσεις ἄρχισε μιὰ μικρὴ ἢ μεγάλη προσπάθεια προσαρμογῆς. Τὸ ὑπαλληλικὸ ὅμως μισθολόγιο ἀποτέλεσεν ἐξαίρεση καὶ κρατήθηκε στὸ προπολεμικὸ ἐπίπεδο ἐπὶ τρεῖς μῆνες! Μόλις τὸν Αὐγουστο μῆνα τοῦ 41 δόθηκε ἓνα μικρὸ ἐπίδομα πάνω στὸ μισθὸ κι' ἀργότερα ἐγκαινιάστηκε ἡ πληρωμὴ τοῦ μισθοῦ ἀνὰ 20 ἡμέρα (πού σήμαινε νέα μικρὴ αὐξηση). Ταυτόχρονα ἰδρύθηκαν ὑπαλληλικοὶ συνεταιρισμοί, πού δὲν κατορθώσανε ν' ἀναπτύξουν εὐρύτερη δράση ἀπὸ ἔλλειψη κεφαλαίων καὶ κρατικῆς προστασίας.

Ἡ κατάσταση ὅλων γενικὰ τῶν μισθωτῶν καὶ τῶν συνταξιούχων ἔγινε δραματική. Ἰδιαίτερα οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, δουλεύοντας πειθαρχημένα κι' ἀξιόπρεπα,

έφθασαν στο έσχατο κατάντημα οίκονομικής άνέχειας και πείνας. Αντιμετωπίζοντας τόρα μιάν άπίθανη έσο και φρικτή κατάσταση οί ύπάλληλοι καταφύγανε σέ δυο «λύσεις». Όσοι μπορούσαν—οί έργένηδες κυρίως—έφευγαν για τίς έπαρχίες, όπου έλπίζανε σέ μιá καλύτερη διαβίωση. Οί άλλοι άρχισαν τó ξεπούλημα τών πάντων, άπ' τó χρυσαφικό ώς τά χαλκώματα και τά κρεβάτια τους! Τότε φανερώθηκε ή έκταση τής έντιμης φτώχειας του ύπαλλήλου. Τó νοικοκυριό του, όπου ύπῆρχε τέτοιο, ήταν αύστηρά προσαρμοσμένο στις άμεσες άνάγκες. Τó ύπαλληλικό «βεστιάριο» μέχρις ύπερβολής άπέριττο! Άσήμαντο ήταν τó ποσοστό τών ύπαλλήλων που είχαν κάποια περιουσία, άκίνητη ή κινητή, έκτός άπ' τó μισθό τους (σπῆτι, επίπλωση, χρυσαφικά, αντικείμενα αξίας κλπ). Όλ' αύτά ξεπουλητήκανε τόν κρίσιμο χειμώνα 1941-42, όταν ό έφιάλτης τής φουερῆς πείνας παράστεκε, μέρα και νύχτα, άνεπιθύμητος σύντροφος άπελπισμένων ανθρώπων...

2. ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Ό άνήσυχος και ταχύς ρυθμός τής φυγῆς προς τίς έπαρχίες ανακόπηκε κάπως τήν άνοιξη. Τó ξεπούλημα κι' αύτό έξαντλήθηκε. Οί ύπάλληλοι κατέιδαν έμπειρικά πώς οί «λύσεις» αυτές άνέκοψαν, ίσως, προσωρινά, τήν έφιαλτική πορεία τής πείνας, δε στάθηκαν όμως ίκανές νά δόσουν κάποια μονιμότερη άνακούφιση. Η προσοχή, πολύ φυσικά, δέν άργησε νά στραφεί προς τή μοναδική λύση του βιοτικού προβλήματος. Ένας ήταν ό σωστός, ό μοναδικός δρόμος· ή οργανωμένη πάλη! Άπ' τó φθινόπωρο του 41, όταν ό «χυλός» και τó «κολυβοζοῦμι» του ύπαλληλι-

κοῦ συσσιτίου ἀποτελούσανε τῇ σπονδυλικῇ στήλῃ τῆς διατροφῆς τῶν ὑπαλλήλων. ἔχουμε τίς πρώτες ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας. Ζυμώσεις ἀρχίζουν, ζωηρές ἀρχικά, ἐντονότερες ἀργότερα.

Τὸ Γενάρη τοῦ 42, τῇ θέσῃ τῆς παληᾶς Συνομοσπονδίας τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, ποὺ διαλύθηκε τὸ 1929 ἀπ' τὴν τότε κυβέρνησι Βενιζέλου, παίρνει ἓνα ἄλλο ὄργανο συνδικαλιστικόν, παράνομο βέβαια, ἢ Κεντρικὴ Πανυπαλληλικὴ Ἐπιτροπὴ (Κ Π Ε.). Τὸ ὄργανο τοῦτο κινεῖται δραστήρια, μὰ δὲν κατορθώνει ἀκόμα νὰ πάρει συγκεκριμένη μορφή καὶ νὰ καθορίσει μὲ σαφήνεια τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ συνθήματα. Οἱ προσπάθειες συνεχίζονται ἀδιάκοπα στὰ δημοσίου καταστήματα, ὅπου, μέρα μὲ τῇ μέρα, οἱ ζυμώσεις γίνονται πιὸ ἀνοιχτά, μὲ λιγότερες προφυλάξεις. Ἡ ἀγανάκτησις ξεσπάει μὲ συνεχεῖς παρουσιάσεις καὶ διαμαρτυρίες λίγο-πολύ ἐντονες (*).

(*) Τὸ ἱστορικὸν τῆς συγκρότησις τῆς παράνομης Κεντρικῆς Πανυπαλληλικῆς Ἐπιτροπῆς ἔχει ὡς ἑξῆς: Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1941 ἡ πρώτη συνδικαλιστικὴ κίνησις παρουσιάζεται στουὺς περιφερειακοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἀθήνας, στουὺς τριατατικοὺς, στουὺς κεντρικοὺς οἰκονομικοὺς καὶ στουὺς ἐκπαιδευτικοὺς, ποὺ, σ' ὄλα σχεδὸν τὰ Γυμνάσια τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ εἶχαν σχηματίσει ἀντιπροσωπευτικὰς τριμελεῖς Ἐπιτροπὰς. Μιὰ μέρα, συγκεντρώνονται στὸ 9ο Γυμνάσιον τῆς Ἀθήνας 130 πάνω κάτω ἀντιπρόσωποι τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ συζητοῦνε τὴν οἰκονομικὴν τοὺς κατάστασιν. Ἀποφασίζουνε νὰ ζητήσουν ἀπ' τὴν κυβέρνησι δάνειον μὲσφ τοῦ Συνεταιρισμοῦ τοὺς (200 χιλιάδες γιὰ κάθε μέλος) Καταρτίζεται σχετικὸν ὑπόμνημα, ποὺ τὸ ὑπεβάλλουν στὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας καὶ τὸ Πολιτικὸν Γραφεῖον, ὅπου, σὲ μέρες ἀκράτητου πληθωρισμοῦ, ἀξιοῦν οἱ ἀρμόδιοι νὰ χαρτσημανθεῖ τὸ ὑπόμνημα «συμφώνως τῷ νόμῳ»! Τὴν ἴδιαν περίοδον, στὰ γραφεῖα τῆς Γενικῆς Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικοῦ, κάθε Σάβ.

Ἄπριλης. Ἔρχεται τὸ Πάσχα. Οἱ ὑπάλληλοι ζητοῦν ἔκτακτη οἰκονομικὴ ἐνίσχυση. Καὶ ἡ κυβέρνησις Τσολάκογλου μὲ τὴν πίεσιν τῶν ὑπαλλήλων ἀναγκάζεται νὰ δώσει δύο δεκαπενθήμερα, ἀπ' αὐτὰ τὸ δεύτερον σὰν ἔκτακτο ἐπίδομα γιὰ τὶς γιορτές. Πάσχα ἦταν στίς 3 τοῦ Ἄπριλη. Ὄταν τὴν Τετάρτη τοῦ Πάσχα ἀνοιξεν ἡ ἀγορὰ ἕνα ξαφνικὸ κύμα ἀφάνταστης ἀκρίβειας ξεσήκωσε τὴ λαϊκὴ ἀγανάκτηση. Οἱ τιμὲς τῶν τροφίμων πολλαπλασιάστηκαν ἀπότομα. Τὸ λάδι, ποῦ ἦταν τὸ βαρόμετρο τῆς ἀκρίβειας, ἀπὸ 1400 - 1600 δραχμὲς τὴν ὀκτῶ ἀνέβηκε στίς 4400-4800! Ὁ ἀναδρασμὸς τῶν ὑπαλλήλων ἔφθασε στὸ ἀπροχώρητο. Τὰ δύο δεκαπενθήμερα εἶχαν ἀπορροφηθεῖ. Καὶ ἡ κυβέρνησις ἀρνεῖται νὰ δώσει ἄλλην ἐνίσχυση μὲ τὴν πρόφασιν πὼς βαδίζουμε ὀλοταχῶς πρὸς τὸν πληθωρισμό! Τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ; Ἦταν τὸ γενικὸ ἐρώτημα. Νὰ γίνῃ, νὰ γίνῃ κάτι! Ἡ κοινὴ ἐπιθυμία. Τί ὁμῶς; Πῶς καὶ πότε;

δατο ἀπόγευμα, συγκεντρώνονται ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Ἀπ' αὐτὲς τὶς κινήσεις προέρχεται ἡ Κ.Π.Ε. Στὴν ἀρχὴ εἶναι δεκαμελής, χωρὶς, βέβαια, νὰναι καθορισμένος ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν της. Ἡ Κ.Π.Ε. ἀποφασίζει νὰ συγκροτήσῃ σὲ κάθε κλάδον καὶ ὑπηρεσίαν συνδικαλιστικὰς ἐπιτροπὰς καὶ νὰ ὀργανώσῃ τὴν πάλην τῶν ὑπαλλήλων γιὰ τὴν ἐπιβίωσίν των. Στίς ἀρχὰς τοῦ Μάρτη τοῦ 42 συγκεντρώνονται στὸ 9ο Γυμνάσιον, ὅπου τὰ γραφεῖα τῆς Κ.Π.Ε., ἀντιπρόσωποι πολλῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ψηφίζουν, καθὼς οἱ ἐκπαιδευτικοί, πρότασιν γιὰ νὰ ζητηθεῖ ἀπ' τὴν κυβέρνησιν δάνειον πρὸς τοὺς Συνεταιρισμοὺς γιὰ τὴν προμήθειαν τροφίμων καὶ βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων. Μὲ βάση τὴν πρότασιν αὐτὴ γίνεται τὸ πρῶτον ἐπὶ Κατοχῆς ὑπόμνημα τῆς Κ.Π.Ε. στὴν κυβέρνησιν Τσολάκογλου. Ἡ παληὰ ἐφημερίδα τῶν ὑπαλλήλων < Ὑπαλληλική > ἀρχιστορεῖ τότε νὰ κυκλοφορεῖ παράνομα, πολυγραφημένη, ἐνισχύοντας ἔτσι τὴν Κ.Π.Ε. στὸ δύσκολον ἔργον της.

Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ κανεῖς δὲν ἀπαντοῦσε. Ἀκαθόριστες σκέψεις, ἀνεύθυνες εἰσηγήσεις. Ἡ Κ.Π.Ε. μετὶς ζυμώσεις τῆς φούντωσε πρὸ πολὺ τὸν ἀναδρασμό. Οἱ προσπάθειές τῆς ἦταν ὀργανωτικὲς μὲ «ἀπώτερο» σκοπὸ. Δὲ μπόρεσε νὰ προβλέψει τὴν ἐπικείμενη μπόρα σ' ὅλη τὴν ἔκτασή τῆς, σὲ βάθος καὶ πλάτος. Ἐλλειπεν ἢ πεῖρα. Οἱ ἀδυναμίες ἦταν ὀλοφάνερες. Οἱ ὀργανωτικὲς προσπάθειες τῆς Κ.Π.Ε. δὲν εἶχαν ἀποδόσει πλούσιους καρπούς. Ὅμως, ὄλα μῆνουσαν, ἀκαθόριστα, μπερδεμένα, κάποιον ξέσπασμα. Ἴσως βίαιον, ἴσως ξαφνικόν . . . Ὁ κίνδυνος, τότε, μιᾶς πρόωρης καὶ μονωμένης ἐκδήλωσης δὲν ἦταν, ἀληθινά, μικρός. Οἱ συνέπειες μποροῦσε νὰ ἦταν ὀλέθριες. Σὲ τέτοιες περιστάσεις ἢ σύγκριση μπορεῖ νὰ παραμερίσει τὴν ψυχραίμη καθοδήγηση. Καὶ τότε; . . . Ὅλα ἦταν πιθανά Ἡ κτηνώδης Κατογὴ δημιουργοῦσε κάθε τόσο νέες συνθήκες, νέα ζητήματα, νέα προβλήματα. Τὸ παρὸν ἦταν κι' αὐτὸ ἀβέβαιον . . . Ὁ ὕπαλληλικὸς κόσμος, γεγονὸς ἀναμφίβολο, περνοῦσε πρὸ ὀριστικᾶ τὸν παθητικὸ κύκλον τῆς ἀπόγνωσης καὶ τῆς ἀναμονῆς στὸν ἐνεργητικὸ κύκλον τῆς πάλης γιὰ τὴν ἐπιβίωση. Τὸ πέρασμα ἦταν γοργόν, ἀπρόβλεπτον γοργόν κι' ἀποτομόν.

3. 14 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1942

Βρισκόμαστε στὸ δεύτερον δεκαήμερον τοῦ Ἀπρίλη. Οἱ Τριατατικοί, πρωτοπορία σιούς ὕπαλληλικούς ἀγῶνες δακτυλογραφοῦν σὲ μερικὰ ἀντίτυπα μιᾶ θαρρετὴ προκήρυξη καὶ τὴν τοιχοκολλοῦν στὴν εἴσοδον τοῦ κεντρικοῦ Ταχυδρομείου, στὸ Τηλεγραφεῖον καὶ στὸ Τηλεφωνικὸ Κέντρο. Ἡ προκήρυξη αὐτὴ — ἢ πρώτη δημοσιοῦπαλλικὴ προκήρυξη στὴν περίοδο

τῆς σκλαβιάς — μιλοῦσε γιὰ τὸ δραματικὸ κατάντημα τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων τοῦ κράτους, τὴν τρομοκρατικὴν τακτικὴν τῆς τριατατικῆς ὑπηρεσίας καὶ καλοῦσε τὸ προσωπικὸ σ' ἓνα ἀγωνία μαζικὸ.

Τὰ ἀντίτυπα τῆς ἀληθινῆς ἱστορικῆς αὐτῆς προκήρυξης ἦταν λιγοστά. Γιὰ νὰ κατανοήσουμε τὴν τολμηρὴν ἐκφραση τῆς προκήρυξης ἔνδριν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, πῶς οἱ Τριατατικοὶ ἀποτελοῦνε τὸ μαζικότερο ὑπαλληλικὸ κλάδο, ποὺ στὸ ἐνεργητικὸ του ἔχει τὴν ἀξιολογότερη συνδ. καλιστικὴν παράδοση. Γενικὸς διευθυντῆς τῶν Τ.Τ.Τ. εἶχε διορισθεῖ ὁ συνταγματάρχης Κ. Βάλβης, ἄνθρωπος ἄκαμπτος καὶ μὲ τρόπους αὐταρχικούς. Ἐξάρχῃς εἶχε προκαλέσει τὴν ἀντιπάθεια τοῦ προσωπικοῦ. Στις ἐπιτροπὰς τῶν Τριατατικῶν ὑπαλλήλων, ποὺ ἐπανελημμένα παρουσιαστήκανε καὶ ζητοῦσαν ἱκανοποιητικὴν μισθοδοσίαν καὶ τροφίμα, ὁ Βάλβης, ἀπ' τὴν μιὰ μεριά, ἔδινε ἀόριστες ὑποσχέσεις, καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη, προσπαθοῦσε νὰ τρομοκρατήσῃ τὸ προσωπικὸ. Ἡ τακτικὴ του αὐτὴ ἐρέθισε πρὸ πολλοῦ τοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἔτσι ὁ Βάλβης χαρακτηρίστηκε ὡς ὑποπτό ὄργανο κυβερνητικὸ καὶ ξενόδουλο.

Στις 14 τοῦ Ἀπρίλη, μέρα Τρίτη, εἶχεν ἀποφασισθεῖ ἀπ' τὴ συνδικαλιστικὴν ἐπιτροπὴν τῶν Τριατατικῶν, ἐμαδικὴ παρουσίαση ὅλου τοῦ προσωπικοῦ στὸ γεν. διευθυντή. Ἐνα περιστατικὸ, ἀπ' τὰ συνειρητισμένα τῆς ἐποχῆς, ἄλλαξεν ὁλωσδιόλου τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν συνέπειαν τῆς παρουσίας. Σὲ μιὰν αἴθουσαν τοῦ κεντρικοῦ Ταχυδρομείου, πρῶτ' - πρῶτ', ἓνας ὑπάλληλος, πάνω στὴ δουλειά του, κάνει αἰμόπτυση καὶ λιποθυμᾷ... Οἱ γύρω του συνάδελφοι, ἕκαστὸ καὶ πάνω, ξεσποῦνε σὲ φωνὰς ὀργῆς καὶ ἀγανάκτησης. Κάποιος ἀνεβαίνει σ' ἓνα τραπέζι καὶ μιλάει: «Τὶ κα-

θόμαστε!... τί περιμένουμε!... έτσι θά καταντήσουμε
δλο. μας! . Όχι, δέ θά πεθάνουμε!...»... Τά λόγια του
πνίγονται στις φωνές. Καλαμάρια, τσάντες, πέννες
δλα πετιοῦνται... Τό περιστατικό μαθαίνεται σ' ὄλο τό
μέγαρο. σ' ὄλα τά τμήματα. Ἀνάστατο τό προσωπικό.
Ἐνα πλήθος ἀλαφριασμένο καί μανιασμένο ὀρμάει σιτό
γραφεῖο τοῦ διευθυντή... Αὐτός μαντεύει τήν ἐξέλιξη.
Δέν προσπαθεῖ κ'άν ν' ἀντιμετωπίσει τήν κατάσταση.
Εἶδοποιεῖ, μόνο, τό γενικό. Ὁ Βάλβης καταφθάνει μέ
συνοδεία! Δυνάμεις ἀστυνομικῶν καί καραμπινιέρων
σπεύδουνε σιτό Ταχυδρομεῖο!... Σιτό γραφεῖο τοῦ διευ
θυντή γίνεται ἡ δραματική ἀναμέτρηση προσωπικοῦ
καί Βάλβη. Τποτα δέ συγκρατεῖ τους ἐρεθισμένους
ὑπαλλήλους. Μιλοῦνε σιτό Βάλβη σέ τόνο ζωηρό καί
ζητοῦνε νά τελειώσει τό δράμα τους. Ὁ Βάλβης λυσ
σομανάει. Ἀπειλεῖ. Κανείς δέν ὑποχωρεῖ. Ζητοῦν ὑ
πεύθυνη, ὀριστική ὑπόσχεση. Ἐξαλλος τότες ὁ γενικός
διατάζει ν' ἀπολυθοῦν ἄμεσα 12 ὑπάλληλοι!

Ἡ πυρκαϊά φούντωσε. Οἱ διανομεῖς συγκεντρώνον
ται σιτό ἐσωτερικό προαύλιο τοῦ Ταχυδρομεῖου. Ἡ ἀ
ναταραχή εἶναι ὀλοκληρωμένη, σιτό Τηλεφωνικό Κέν
τρο, σιτό Τηλεγραφεῖο, σέ κάθε γραφεῖο καί ὑπηρεσία.
Γενική ἡ ἀναστάτωση. Ἐρχεται τό μεσημέρι, οἱ «βάρ
δειες» τῶν ὑπαλλήλων ἀλλάζουν. Οἱ «πρωῖνοι» πλη
ροφοροῦνε τοὺς «ἀπογευματινοὺς»... Ἐκφνικά, κάποιος
φωνάζει πρὸς τό προαύλιο: «Τί καθόμαστε παιδιά!
Θά πεθάνουμε σιτά πόδια μας!» Δεύτερη φωνή ἀπαν
τάει: «Ἀπεργία!».

— Ζήτω ἡ ἀπεργία! Ξεσπάει τό συγκεντρω
μένο σιτό προαύλιο πλήθος καί μ' ἐνθουσιασμό πλημ
μυρίζει τοὺς δρόμους ἀψηφώντας τοὺς κινδύνους ..

Τά βραδυνά τμήματα τῶν ὑπηρεσιῶν, ὅσα δέν εἶ

χαν είδοποιηθεί έγκαιρα κατεβήκανε στην άπεργία την άλλη μέρα. Οί έπαρχιακοί τριατατικοί είδοποιηθήκανε με τά τηλέφωνα, που ήταν ακόμα στα χέρια των υπαλλήλων. Έτσι, στον τριατατικό κλάδο ή άπεργία γενικεύτηκε. Η συνδικαλιστική έπιτροπή των Τ.Τ.Τ. πήρε με πρωτοβουλία κι' άποφασιστικότητα, την κατάσταση στα χέρια της. Την άλλη μέρα (Τετάρτη) συμπληρώνεται και μετασχηματίζεται σ' Έπιτροπή Άγώνα (άπεργιακή έπιτροπή). Κυκλοφορεί δεύτερη δακτυλογραφημένη προκήρυξη με περιεχόμενο όχι στενά οικονομικό· καλεί τους άπεργούς «να συνεχίσουν τον άγώνα για τὸ ψωμί και τή λευτεριά»!*

Η είδηση τής άπεργίας των τριατατικών διαδόθηκε άστραπιαία. Οί άλλοι υπάλληλοι κι' ο λαός πήραν άμέσως τὸ μέρος των άπεργών. Ο άπογευματινός τύπος τής Τρίτης κι' ο πρωϊνός τής Τετάρτης άποσιωπήσανε τὸ γεγονός με την άπατηλή έλπίδα πως ή άπεργία μπορούσε να ξεθυμάνει και να σπάσει. Τέτοιο πράγμα δέν έγινε, γιατί δέ μπορούσε να γίνει. Οί έκβιαστικές προσπάθειες των κατακτητῶν, τής κυβέρνησης και των διεφθαρμένων οργάνων της για τή διάσπαση τής άπεργίας δέν έφεραν αποτέλεσμα. Άρχισε ή τρομοκρατία. Με κοινή άπόφαση των ύπουργῶν Οικονομικῶν και Συγκοινω-

* Η δεύτερη προκήρυξη κυκλοφόρησε μόνο σε δ κ τ ὠ αντίτυπα. Δέ σώθηκε κανένα, καθώς κι' απ' την πρώτη. Τὸ περιεχόμενό τους τὸ πληροφορηθήκαμε από συντάχτες τους δυο κι' από άλλους Τριατατικούς που πήραν καθοδηγητικό μέρος στην άπεργία.

νίας επιστρατεύθηκε ολόκληρο τὸ προσωπικὸ τῶν Τ Τ Τ. «καθ' ἅπαν τὸ κράτος» — ἀνομολογεῖται ἔτσι πῶς ἡ ἀπεργία τῶν τριατατικῶν ἦταν γενική. Προησμία προσέλευσης τῶν ἀπεργῶν δρίσθηκε τὸ πρωτὶ τῆς Πέμπτης. Οἱ ἀπεργοὶ ὁμῶς ἔμειναν ἀκλόνητοι στὶς θέσεις τους. Κανεὶς δὲν παρουσιάστηκε νὰ πιάσει δουλειά. Ὁ Βάλβης καὶ τὸ διασπαστικὸ του ἐπιτελεῖο ἀπομονωθήκανε σὰν λεπροί.

Οἱ ἐφημερίδες τῆς Πέμπτης (16 τοῦ Ἀπρίλη) πήρανε τὴν ἄδεια καὶ σύναμα τὴν ἐντολὴν ἀπ' τὴ λογοκρισία νὰ λύσουνε τὴ σιωπὴν τους. Εἶναι καιρὸς ν' ἀρχίσει ὁ πόλεμος τῶν νεύρων — γκεσταπτικὴ ἐφεύρεση γιὰ τὴν ἐξουθένωση τοῦ ἀνθρώπου σὲ κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Δημοσιεύεται ἡ πρόσκληση τῶν τριατατικῶν ἀπεργῶν νὰ παρουσιασθοῦνε στὴν ὑπηρεσίαν τους, γιὰτι ἀλλιῶς θὰ ἐφαρμοσθοῦν ἐναντίον τους βαρεῖς κυρώσεις! Διαφημίζεται κατάλληλα ἡ «διὰ σήμερον διανομὴ μερίδος ἄρτου 80 δραμίων» καὶ διαφεύδονται «αἱ φῆμαι» γιὰ τὴ διάλυση τῶν συνεταιρισμῶν.

4. Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΠΑΝΥΠΑΛΛΗΛΙΚΗ

Ἡ Κ Π Ε., διατηρώντας ἀπ' τὴν πρώτη μέρα ἐπαρῆ με τὴν Ἐπιτροπὴ Ἀγῶνα τῶν Τριατατικῶν, καθοδηγεῖ τὴν ἀπεργίαν καὶ προσπαθεῖ νὰ συγχρονίσει τὴ γενίκευσή της. Οἱ ἀδυναμίες της ξαναφαίνονται τώρα πιὸ ζωηρά. Οἱ ὑπάλληλοι ἀδημονοῦσανε τοὺς κυρίους ὁ φόβος μήπως οἱ τριατατικοὶ δὲν ἀνθέξουν ὡς τὸ τέλος μόνοι τους· ὁ ἐνθουσιασμός παραμερίζει τοὺς δισταγμούς· ἡ ὀξύτατη οἰκονομικὴ κατάσταση τοὺς ὠθεῖ με βιασύνῃ στὴ πάλη. Μεγάλαν «ποσοστά»,

ελόκληρες υπηρεσίες συντάσσονται με τούς άπεργούς. Στο 9ο Γυμνάσιο συνέρχονται, τὸ απόγευμα, διακόσιοι, πάνω κάτω, αντιπρόσωποι ὑπαλλήλων. Συζητοῦνε τὴν κατάσταση κι' ἀναβάλλουν τὶς αποφάσεις για τὴν ἐπόμενη μέρα. Χρονοτριβὲς ἄσκοπες κι' ἐπικίνδυνες.

Ἡ κυβέρνηση ἀνοίγει τὰ μάτια της καὶ βλέπει καλύτερα. Οἱ ξένες μυστικὲς υπηρεσίες δὲν ἔχουν ἀταπάτες καὶ δὲν ὑποτιμοῦνε τὰ γεγονότα. Τ' ἀφεντικὰ ἀνησυχοῦνε Πουθενά, ὡς τότε, στὴν κατεχόμενη Εὐρώπη, οἱ σκλάβοι δὲν εἶχαν ἀποτολμήσει ἀντίσταση. Ἐδῶ τολμοῦσαν! Ὑψώνουν κεφάλι! ... Καὶ θέλουν, λένε, νὰ ζήσουν! Ἀλλ' αὐτὸ σημαίνει κίνδυνο για τὸ φασιστικὸ γόητρο, κίνδυνο για τὴν τροφοδοσία τοῦ Ρόμελ στὴν Κυρηναϊκή, κίνδυνο για τὴν «ἀσφάλεια καὶ τὴν τάξη» στὴν Εὐρώπη... Οἱ ἔθνοπροδότες ὑπηρέτες τῶν ναζιῶν φασιστῶν σπεύδουν νὰ συμμορφωθοῦνε στὶς διαταγὲς ποὺ συνήθισαν νὰ ἐκτελοῦν. Συνεδριάζουνε καὶ ψηφίζουνε νόμο, ἓνα νόμο χιτλερικὸ στὴ διατύπωση, καὶ χιτλερικὸ στὴν οὐσία. Ἡ ἀπεργία τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων—τὸ αἵτημα τῆς ἐπιβίωσης—χαρακτηρίζεται «ιδιώνυμον» ἀδίκημα τιμωρούμενο καὶ μετὴν ἐσχάτη τῶν ποινῶν, μετὸ θάνατο!

Τὴν Παρασκευὴ (17 τοῦ Ἀπρίλη) οἱ ἔφημερίδες ἀγγέλουνε μετὸ χτυπητοῦς τίτλους τὸν χιτλερικὸ τοῦτο νόμο. Ἡ ἀπεργία ὁμῶς συνεχίζεται κι' ἐπεκτείνεται. Ὁ νόμος δὲ δημοσιεύεται στὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» γιατί τὸ προσωπικὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου ἀρνεῖται νὰ ἐκτελέσει τὴ διαταγὴν κι' ἀποφασίζει τὴ συμμετοχὴ του στὴν ἀπεργία.

Τὸ απόγευμα, στὸ 9ο Γυμνάσιο, πραγματοποιεῖται

δεύτερη συνέλευση αντιπροσώπων τῶν ὑπαλλήλων. Παίρνουν μέρος ὡς τριακόσιοι. Προεδρεύει ὁ γραμματέας τῆς Κ. Π. Ε. ποὺ μιλάει πάνω στὸ ξέσπασμα καὶ τὴν εξέλιξη τῆς ἀπεργίας καὶ διαγράφει τὴν ἄμεση, τὴν ἐπείγουσα ἀνάγκη κήρυξης πανυπαλληλικῆς ἀπεργίας μὲ συντονισμένη καθοδήγηση. Ὁ λόγος του εἶναι χείμαρρος σωστός, ὀρμητικός, μὲ πάθος. Δὲ μιλοῦσεν ὁ πενασμένος ὑπάλληλος, ποὺ ἐπαιτεῖ γιὰ νὰ ζήσει. Τὰ λόγια του ἀπηχοῦσαν ἔντονα τὶς διαθέσεις ἔλων τῶν ὑπαλλήλων. Μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα πατριωτικῆς ἀνάτασης καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀποφασίζεται ἡ ἐπέκταση τῆς ἀπεργίας σ' ὅλους τοὺς κλάδους καὶ τὶς ὑπηρεσίες τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ. Ἐκλέγονται οἱ ἀπεργιακὲς ἐπιτροπὲς γιὰ τὴν κάθε ὑπηρεσία ἢ κλάδο ἢ κατάστημα. Οἱ ὑπεύθυνοι τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν ἀπαρτίζουν τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀγῶνα (Κ.Ε.Α.). Ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμή ἡ ἀπεργιακὴ πάλη τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων παίρνει ἐνιαίια καὶ συγκεκριμένη καθοδήγηση περνᾷ μορφολογικὰ καὶ οὐσιαστικὰ σὲ πλήρη ὀργανωμένη ἀνάπτυξη.

Τὸ Σάββατο (18 τοῦ Ἀπρίλη) ἡ ἀπεργία γενικεύεται. Ὅσοι ὑπάλληλοι ἀργοπορήσανε, κατεβαίνουν καὶ αὐτοὶ στὸν ἀπεργιακὸ στίβο. Σὲ περίοπτη θέση δημοσιεύεται στὸν πρωῒνὸ τύπο πολύστηλο ἄρθρο τοῦ ὑπουργοῦ τῶν «Παραγωγικῶν ὑπουργείων» Γκοτζαμάνη μὲ τὸν παραπλανητικὸ τίτλο «ἡ κυβέρνησις διὰ τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν του». Ὁ νερμανόδουλος αὐτὸς πανυπουργὸς γράφει ἀνάμεσα στὶς ἄλλες κομπογανίτικες οἰκονομολογικὲς καὶ δημοσιονομικὲς θεωρίες του, ὅτι «... ὤφειλαν, λοιπὸν νὰ πειθαρχήσουν ἐάν ἐσκέπτοντο μόνον τὰ συμφέροντά των καὶ τὸν ἄρτον των... δὲν εἶναι δυνατὸν συνεπῶς, νὰ

δικαιολογηθῆ ἢ ἀνταρσία τῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ οἰ-
κονομικοῦς μόνον λόγους. Ἡ κυβέρνησις... θὰ φανῆ
ἀμείλικτος κατὰ τῶν ταραχοποιῶν καὶ ταραξιῶν...»!
Ἄλλὰ τὸ ἄρθρο δὲν ἄρκοῦσε. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι μι-
κρό. Ὁ Γκοτζαμάνης παίρνει τὸ βᾶρος τῆς εὐθύνης
γιὰ ὅ,τι γίνεται. Γι' αὐτὸ συμπληρώνει τὰ κενὰ τοῦ
ἄρθρου τοῦ μὲ δηλώσεις ἀνάλογης εἰλικρίνειας καὶ ἐν-
τιμότητος. Ἀπειλεῖ καὶ ὑπόσχεται, μὰ κυρίως ἀπει-
λεῖ: «Ἡ κυβέρνησις... δηλοῖ, ὅτι θὰ ἐφαρμόσῃ μέτρα
αὐστηρότατα καὶ αὐτὴν ἀκόμα τὴν ποινὴν τοῦ θανά-
του!» Ὁ Θάνατος!... αὐτὸ ἦταν τὸ ἄλφα καὶ τὸ
ὠμέγα τῆς χιτλερικῆς «πειθοῦς», ἡ τρανότερη ἐπιτυ-
χία τῆς φασιστικῆς ἐπιβολῆς. Ὁ ἐγγώριος Ἰούδας,
ὁ ἀργυρώνητος αὐτὸς «μακεδῶν» χιτλερίσκος τολμοῦσε
ν' ἀπειλεῖ τοὺς ἥρωες ὑπαλλήλους γιὰ τὸν ἀγῶνα τους,
ποῦ σκοποῦσε νὰ διασφαλίσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐπι-
βίωσιν ἐν ὄψει καταστροφικῆς λύσεως τῶν «ἄρχοντο-
λαῶν» ποῦ καταπνίγανε τὸν τόπο... Τὰ βρωμερά του
λόγια ἀποτελέσανε μοναδικὸν ἔπαινο γιὰ τοὺς «ταρα-
ξίας» ποῦ ἀρνηθῆκανε νὰ ὑποκύψουν στὸ λιμὸ καὶ
τὴν ἐξαθλίωσιν... Ἡ δολιότητα χρησιμοποιοῦν καὶ
αὐτὴ «Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ ὑπουργείου Οἰκονομι-
κῶν ἀπὸ τῆς Δευτέρας 20 Ἀπριλίου θ' ἀρχίσῃ ἡ προ-
καταβολὴ μισθοῦ 15ημέρου εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλ-
λήλους τοὺς παραμένοντα εἰς τὰς θέσεις των»!
Οἱ προσπάθειες δὲ σταμάτησαν ὡς ἐδῶ. Χρησιμοποιοῦν
καὶ ἡ σύγκριση. Ἄλλο δημοσίευμα ἔλεγε: «Κατ'
ἀνακοίνωσιν τοῦ ὑπουργείου Συγκοινωνίας καλοῦν-
ται ἅπαντες οἱ ἀδιόριστοι ἀπόφοιτοι τῶν προπαρα-
σκευαστικῶν Σχολῶν Τ.Τ.Τ. Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης
τῶν ἐτῶν 1939—40 καὶ 1940—41 οἱ κατοικοῦντες εἰς
τὴν περιοχὴν τῆς τέως Διοικήσεως Πρωτεύουσας ὅπως

παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν Γεν. Δίνοιον Τ.Τ.Τ., τμήμα Προσωπικοῦ (Βουλῆς 4), ἵνα διαταχθῶσι πρὸς ἄμεσον ἀνάληψιν ὑπηρεσίας»!

Τὸ μεσημέρι τοῦ Σαββάτου συνεδριάζει τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιον καὶ ἀσχολεῖται ἀποκλειστικὰ μὲ τὴ δημοσιοῦπαλληλικὴ ἀπεργία. Τὸ συμβούλιον παίρνει σχετικὰς ἀποφάσεις ἐντυπωσιακοῦ χαρακτῆρα: «καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀπεργήσαντας ὑπαλλήλους, οὗτοι συμφώνως τῷ νόμῳ 5438 τοῦ 1932 θεωροῦνται ὡς παραιτηθέντες· ἡ κυβέρνησις ἀπεδέχθη τὰς παραιτήσεις των»!

Τὴν ἴδου μέρα ὁ Γκοτζαμάνης δέχεται ἐπιτροπὴ ἀπεργῶν οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων στοὺς ὁποίους ὑπόκειται διάφορες ἐνισχύσεις πλὴν τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν.

Ἡ Κ.Ε.Α. συνεδριάζει καὶ ἀποφασίζει νὰ δλοκληρώσει τὴν ἀπεργίαν τῆ Δευτέρας καὶ νὰ ἐπιδώξει ἐπαφὴν μὲ τὴν κυβέρνησιν. Τώρα μόλις καθορίζονται συγκεκριμένα τὰ αἰτήματα τῶν ἀπεργῶν: α') Τροφιμαστοὺς ὑπαλληλικοὺς συνεταιρισμοὺς. β') Ἀναπροσαρμογὴ τοῦ μισθολογίου. γ') Δάνειον 150.000 δραχμῆς καὶ δ') ἐπαναφορὰ ὄλων τῶν ἀπεργῶν.

Ἡ θανατικὴ ποινὴ καὶ τὰ τρομοκρατικὰ μέτρα, ποὺ ἐξαπόλυσε ἡ κυβέρνησις, ἔφεραν ἀντίθετα ἀποτελέσματα. Ἡ παθητικὴ στάσις τῶν ἀπεργῶν ἄλλαξε. Οἱ συλλήψεις τοὺς εἶχαν ἐξαγριώσει. Κάπου πρὸς τὸ Σταθμὸ τοῦ Λαρισαϊκοῦ κρατοῦνται πολλοὶ ἀπεργοὶ ἀπ' αὐτοὺς 69 εἶναι Τριατατικοί, μαζί καὶ γυναῖκες. Ἐκεῖ, μὲ πρόστυχα καὶ ἀπάνθρωπα μέσα, ἐκδιάζονται νὰ ὑπογράψουνε δηλώσεις ἀποκήρυξης τῆς ἀπεργίας. Οἱ πιέσεις δὲν κλονίσανε παρὰ μόνο δύο - τρεῖς. Οἱ ἄλλοι ἀρνήθησαν, ἐπίμονα, ἐμψυ-

χωμένα, ως και μέσα στο Στρατοδικείο. Γιατί έγινε κι' αυτό. Ο Τσολάκογλου έστειλε τους άπεργούς, έλλη-
νες ύπαλλήλους να δικασθούν στα έλληνικά στρατοδι-
κεία «πρός παραδειγματισμόν»! Ένας Τριατατικός
(άπ' τον Πειραιά) άπολογήθηκε όρθά - κοψτά: «Προ-
κειμένου να πεθάνω άπ' τήν πείνα προ-
τίμησα ν' άγωνισθώ!». Οί λακέδες όμως του
χιτλεροφασισμού είχαν χάσει κάθε ίχνος έντροπής. Ο-
κτώ μήνες φυλάκιση καταδικάστηκε ό τριατατικός για
τό θάρρος του, κι' άλλοι σ' άλλες ποινές. Μερικοί
άθωωτήκανε.

Κυριακή (19 του Άπρίλη). Οί πρωϊνές έφη-
μερίδες δημοσιεύουν άπειλητικές δηλώσεις του
πρωθυπουργού Τσολάκογλου. Θεώρησε άναγκαίο να
μιλήσει κι' αυτός για τήν «άντεθνική» ένέργεια των
ύπαλλήλων: «...εΐτε άπουσιάζουν διαρκώς των γρα-
φείων των εΐτε μετεβλήθησαν εις φορείς
των διαφόρων διαδόσεων και επικρί-
σεων, αιτινες έπεδείνωσαν τήν θέσιν του κράτους,
και έπομένως αυτοί, όργανα του κράτους, έβαλον κατά
του κράτους... Η κυβέρνησις οΐτε είναι διατεθειμένη
ν' άκούσει τά αίτήματα των άπεργών, οΐς θεωρεί
εκτός νόμου... Δέν όμιλώ διά τάς κυρώσεις, καθ'
όσον ό νόμος θα έφαρμοσθῆ κατά γράμμα... Όσαύτως
μέ εκπλήσσει τό θράσος των ύπαλλήλων...»!

Ταυτόχρονα διαφημίζονται διάφορα έπισιτιστικά
μέτρα: Διανομή «μερίδος άρτου 80 δραμίων». Από-
φαση για τήν άποδέσμευση «των όσπρίων, των χαρου-
πίων, του πετιμεζίου, του θειϊκού χαλκού, των ξύλων,
των ξυλανθράκων, των κρομμύων ως άπαρχή γε-
νικωτέρας άποδέσμεύσεως»! Με ειδικό
νόμο καθορίζεται θανατική ποινή για' αυτούς που άγο-

ράζουνε και πουλουνε χρυσά νομίσματα η αντικείμενα έξω απ' τις Τράπεζες (βέβαια και μετά το νόμο οι αγοραπωλησίες κατά κανόνα γινόντουσαν έξω απ' τις Τράπεζες και σε μεγάλην έκταση μα σε καμμιά περίπτωση δεν εφαρμόστηκε η θανατική ποινή!). Ακόμα δημοσιεύεται πως ο Γκοτζαμάνης κάλεσε τα συμβούλια των Συνεταιρισμών για να συζητήσει την ενίσχυσή τους. Την ίδια μέρα η Κεντρική Επιτροπή Αγώνα παίρνει δυο αποφάσεις: Ν° ἀγκαλιάσει η ἀπεργία δλους, άνεξαίρετα δλους, τους δημοσίους υπαλλήλους και να συνεχισθει με κάθε δυνατο τρόπο. Να συγκεντρωθουνε την επόμενη οι ἀπεργοι στο Πολιτικό Γραφείο για να υποβάλουνε τα αιτήματά τους.

Δευτέρα (20 του Απρίλη). Το ἀπεργιακό κύμα κατακλύζει όλες τις υπηρεσίες. Ολοκληρώνεται η ἀπεργία και στο υπουργείο Εσωτερικών. Ομάδες ἀπεργών ξεκινούν από διάφορα σημεία, «όρμητήρια», και βαδίζουνε προς το Πολιτικό Γραφείο, όπου συνεδριάζει το υπουργικό συμβούλιο. Στη διαδρομή επιτήδειες διαδόσεις τρομοκρατούνε τα πλήθη των υπαλλήλων κι' έτσι στο Πολιτικό Γραφείο συγκεντρώνονται αρχιές ομάδες που πλαισιώνουν την Κεντρική Επιτροπή Αγώνα. Ο Τσολλάκογλου αρνείται να δεχθει την Επιτροπή και το υπόμνημα υποβάλλεται με τον «επί της τάξεως» αστυνόμο*. Η Επιτροπή, προσπαθώντας να

* Πρέπει να σημειωθεί τοῦτο: ο αστυνόμος ζήτησε τα ὀνόματα της Επιτροπής και τή διαβεβαίωσε με το λόγο «της στρατιωτικής του τιμής» πως σε καμμιά περίπτωση δε θα τα χρησιμοποιούσε για να διωχθει η Επιτροπή. Τα μέλη της πιστέψανε τα λόγια και τον πατριωτισμό του αστυνόμου και δεν έκρυψαν τα ὀνόματά τους. Ένας μόνο δυσπίστησε και τοῦδωσε ψευδώνυμο. Μετά την ἀπεργία η καραμπιναρία ἐπέδραμε στα

έπιτύχει όπωσδήποτε έπαφή με την κυβέρνηση, διευκολύνεται από τους άνωτέρους ύπαλλήλους του ύπουργείου Οικονομικών. Οί άνώτεροι αυτοί παρουσιάζονται τό απόγευμα τής Δευτέρας στο Γκοτζαμάνη, ύποβάλλουνε τά αίτήματα των ύπαλλήλων και τά ύποστηρίζουν. Ο ύπουργός μιλάει τούτη τή φορά πιο μαλακά, αφήνοντας περιθώρια συζήτησης, και δίνει ύποσχέσεις άμεσης καλυτέρευσης τής θέσης των ύπαλλήλων, έπαναφοράς των άπεργών στις θέσεις τους, άπόλυσης των συλληφθέντων κλπ. Το βράδυ συνεδριάζουνε μαζί οί άνώτεροι του ύπουργείου Οικονομικών και ή Κεντρική Έπιτροπή Άγώνα. Πολύωρες συζητήσεις κατασταλλάζουν σε όρισμένα συμπεράσματα. Άργά τή νύχτα άποχωρούν οί άνώτεροι οικονομικοί και συνεχίζεται ή σύσκεψη τής Κ.Ε.Α. ως τά ξημερώματα. Οί ύποσχέσεις του Γκοτζαμάνη κρίνονται τελικά ίκανοποιητικές κι' άποφασίζεται ή λύση τής άπεργίας στις 9 τό πρωΐ.

Τρίτη (21 του Άπριλίου). Ο τύπος δημοσιεύει διαλλακτικές δηλώσεις του Τσολάκογλου: « Εν όνόματι κλπ. κλπ καλώ τους ύπαλλήλους, όπως προσέλθουν εις τάς ύπηρεσίας των. Η κυβέρνηση επέδειξε πατρικόν ένδιαφέρον ύπέρ αυτών... »! Και ή θανατική ποινή. Οί συλλήψεις, οί ξυλοδαμοί, οί καταδίκες, ή «άμείλικτος τιμωρία», οί άπολύσεις; Όλ' αυτά, λέγονται τόρα «πατρικόν ένδιαφέρον»!

καταστήματά τους και τους ζήτησε. Δέν έπιασαν παρά μόνο δύο, που άργότερα περάσανε σ' ά γερμανικά στρατόπεδα. Ο έλληνας άστυνόμος παραβαίνοντας τό λόγο τής τιμής του, παρέδωσε, σαν κοινός καταδότης, τά όνόματα των μελών τής Έπιτροπής στους Ιταλοφασίστες τής καραμπιναρίας!!

Οἱ ἀπεργοὶ ὁμῶς ἀγνοοῦν τὸ διορισμένο πρωθυπουργό. Κανεὶς δὲν εἰσακούει τὴν ἐκκλησίαν του καὶ κανεὶς δὲν παρουσιάζεται. Ὡσπου ἔρχεται ἡ ἐντολὴ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀγῶνα γιὰ τὴ λύση τῆς ἀπεργίας. Ἡ ὀκταήμερη ἀπεργιακὴ πάλη τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων τερματίζεται. Οἱ ἀπεργοὶ ἐπανέρχονται ὁμαδικὰ στὶς ὑπηρεσίες τους καὶ τὴν ἐπόμενη (22 τοῦ Ἀπρίλη) ὁ Τσολάκογλου, γιὰ νὰ μετριάσει τὴν ἐντύπωση, δηλώνει, ὅτι «οἱ ἀπεργήσαντες ὀλίγοι δημόσιοι ὑπάλληλοι ὑπήκουσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν». Ὁ ἀντίκτυπος τῆς ἀπεργίας δὲ περιορίστηκε στὸ ἐσωτερικόν. Οἱ συμμαχικοὶ ραδισταθμοὶ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, μὲ ἐνθουσιασμό παρακολούθησαν ὅλες τὶς φάσεις τῆς ἀπεργίας καὶ καλοῦσαν τοὺς λαοὺς τῶν σκλαδωμένων χωρῶν ν' ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τῶν ἐλλήνων δημοσίων ὑπαλλήλων.

5. Η ΝΙΚΗ

Ἡ νίκη τῶν ἀπεργῶν ἦταν ἀναμφισβήτητη. Οἱ ὑπάλληλοι ἐπανῆλθαν ὅλοι στὶς θέσεις τους, οἱ κρατούμενοι ἀπελευθερώθηκαν, οἱ ἐκκρεμεῖς δίκαιες σὺν στρατοδικεῖα σταμάτησαν. Ἡ ὀπισθοβουλή σκέψη τῆς διορισμένης κυβερνήσεως νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τις ὑποσχέσεις τῆς ἐγκυμονοῦσε νέου γι' αὐτὴν κινδύνους. Οἱ ξένοι πάτρονές της εἶχαν ὀξύτερη τὴν ἀντίληψη καὶ δὲν τὴν ἄφρησαν νὰ προκαλέσῃ ἀσύνετα νέα ἀναταραχὴ. Ἐτσι, ἀφοῦ περῶσαν μερικὰς μέρας ἀπρακτες, ἡ κυβέρνησις διέταξεν ἄλλεπάλληλες προκαταβολὰς μισθῶν καὶ τελικὰ μὲ τὸ νομοθετικὸν διάταγμα 1424]1942 χορήγησε τὸ πρῶτον σοβαρὸν ἐπίδομα, ποῦ

ήταν μιὰ κλιμακωτὴ αὐξηση μέχρι 300%)ο. Ἡ πληρωμὴ τοῦ μισθοῦ ὀρίστηκε δεκαπενθήμερη κι' αὐτὸ ἦταν πρόσθετη αὐξηση. Τὸ «ἐπίδομα ἀκριθείας ζωῆς», ὅπως χαρακτηρίστηκε, δόθηκε καὶ στοὺς στρατιωτικούς, τὴ χωροφυλακὴ, τὴν ἀστυνομία, τὴν πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία κι' ἀποτέλεσεν ἀφορμὴ γενικότερης αὐξησης ὅλων τῶν μισθολογίων καὶ τῶν συντάξεων. Σύγχρονα ἐνισχύθηκαν οἱ συνεταιρισμοὶ τῶν ὑπαλλήλων, πού, ἀπὸ τότε, διευκόλυναν ἀξιόλογα τὰ μέλη τους στὶς κατοπινὲς πιὸ δύσκολες περιστάσεις.

Οἱ ἄμεσες οἰκονομικὲς συνέπειες τῆς ἀπεργίας, αὐτὲς καθεαυτές, ἐπισφραγίζουν τὴν ἐπιτυχία της. Τὸ κέρδος ὅμως δὲν ἦταν ἀποκλειστικὰ αὐτό. Ἡ ἀπεργία κατέδειξε στοὺς ὑπαλλήλους πῶς ἡ περίοδος τῆς σκληρῆς θᾶσαι σκληρῆ γιὰ τὸ ὑπόδουλο ἔθνος· τὸ ἐθνικὸ αἶτημα τῆς ἐπιείωσης θὰ συναντοῦσεν ὀλοένα καὶ μεγαλύτερη ἀντίδραση· γιὰ νὰ σπάσει ἡ ἀντίδραση καὶ τὸ συνεπακόλουθό της ἡ τρομοκρατία, ἔπρεπε ν' ἀναπτυχθοῦν ἀγῶνες, ἀνισοί, βέβαια, μὰ ἱκανοὶ νὰ λυγίσουν τὸ ἀπάνθρωπο καὶ κτηνώδες προμελετημένο σχέδιο τῶν γερμανοϊταλῶν φασιστῶν γιὰ τὸν ἀφανισμό τοῦ ἑλληνισμοῦ. Δύσκολος ὁ δρόμος. . Οἱ ὑπάλληλοι δὲν προήθησαν ἀπ' τὴν ἀνηφοριὰ· ἡ ἐθνικὴ ἐπιταγὴ γιὰ τὴν ἐπιείωση ἔσπασε τοὺς φραγμοὺς τῶν διακρίσεων καὶ τῶν δισταγμῶν. Ἡ ἐνότητα ἄρχισε νὰ σφυρηλατεῖται. Καμμιά δύσχη καὶ κανένα μέτρο δὲν ἐμποδίσανε καὶ δὲ ματαιώσανε τὴν πορεία τῆς ἐνότητας καὶ τοῦ συνδικαλισμοῦ τῶν ὑπαλλήλων. Ἡ πείρα τοῦ πρώτου ὀκταήμερου ἀπεργιακοῦ τοῦ ἀγῶνα στάθηκεν ἀλάθητος ὁδηγὸς τους καὶ μοναδικὸς ἐμψυχωτὴς τους. Ἦταν, ἄραγε, ἡ πανυπαλληλικὴ ἀπεργία ἱρωϊκὸ μεγαλοῦργημα; ἡ ἐθνικὸ κατόρθωμα; Ὀργανωμένη,

μήπως, συνειδητή, πατριωτική αντίσταση στὸν ἐχθρό; Οἱ αὐταπάτες, οἱ αὐτοθασμασμοί, οἱ αὐτοέπαινοι, οἱ αὐτοκολακεῖες δὲ στέργουν στοὺς Ἀνθρώπους καὶ τὰ Ἔθνη. πρὸ ἔχουν αὐτεπίγνωση, αὐτοπεποίθηση καὶ ἐκτελοῦνε, μικρὸ εἴτε μεγάλο, τὸ χρέος πρὸς τὴν Πατρίδα. Οἱ Ἕλληνες δημόσιοι ὑπάλληλοι τὸ χρέος τοῦτο ἔσπευσαν, πρῶτοι ἀνάμεσα στοὺς πρῶτους, νὰ ἐκπληρώσουνε. Στὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἐθνικοῦ καθήκοντος ἔδωσαν μιὰ μάχη, τὴν πρώτη μάχη, μὲ πλούσιον αὐθορμητισμὸ καὶ ἐνθουσιασμὸ καὶ θάρρος — ὅταν μισητοὶ ἐχθροί, βάρβαροι καὶ δόλιοι, σκορποῦσαν ῥίγη φόβου στὰ ἑκατομμύρια τῶν σκλάβων λαῶν τῆς Εὐρώπης... Ἡ μάχη αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπαρχὴ κατοπινῶν ἐξορμήσεων γιὰ τὴν ἐπιδίωση καὶ τὴν λευτεριά· ἦταν ὁ πρόλογος τοῦ ἐθνικοῦ μας Ἐπους στὰ χρόνια τῆς σκλαδιᾶς...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁμολογημένα	σελίδα	8
Α΄. ΣΥΝΤΟΜΗ ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ		
1) Ἡ Εὐρώπη σκλαβωμένη	σελίδα	9
2) Ἡ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα	»	13
3) Ἡ Ἐθνικὴ ἀντίσταση	»	15
Β΄. Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ		
1) Οἱ Δημόσιοι ὑπάλληλοι	σελίδα	18
2) Ἐν ὄψει τῆς ἀπεργίας	»	25
3) 14 τοῦ Ἀπριλίου 1942	»	24
4) Ἡ ἀπεργία πανυπαλληλική	»	28
5) Ἡ νίκη	»	36

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

